

07:28

Tina Gudrun Jensen
Anika Liversage

FÆDRE, SØNNER, ÆGTEMÆND

OM MASKULINITET OG MANDEROLLER BLANDT ETNISCHE
MINORITETSMÆND

07:28

FÆDRE, SØNNER, ÆGTEMÆND

OM MASKULINITET OG MANDEROLLER BLANDT
ETNISKE MINORITETSMÆND

Tina Gudrun Jensen
Anika Liversage

KØBENHAVN 2007
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

FÆDRE, SØNNER, ÆGTEMÆND. OM MASKULINITET OG MANDEROLLER BLANDT
ETNISKE MINORITETSMÆND

Afdelingsleder: Ivan Thaulow

Afdelingen for børn, integration og ligestilling

Undersøgelsens følgegruppe:

Nader Arian, Københavns Kommune

Sine Rønberg Hansen, Minister for Ligestilling

Bente Marianne Olsen, SFI

Katrine Stenild Petersen, Integrationsministeriet

ISSN: 1396-1810

ISBN: 978-87-7487-882-7

Layout: Hedda Bank

© SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

Tlf. 33 48 08 00

sfi@sfi.dk

www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig
angivelse af kilden. Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser
til eller gengiver SFI's publikationer, bedes sendt til centret.

INDHOLD

	FORORD	5
	RESUMÉ	7
1	INTRODUKTION	11
	Rapportens tilgang	11
	Maskulinitets- og etnicitetsforskning	12
	Metodiske overvejelser	15
	Rapportens opbygning	18
2	OM FÆDRE OG SØNNER	20
	Migrationsbaggrunden – opvækst under andre vilkår	21
	Vigtigheden af børns uddannelse	25
	Støtte til børns studier	26
	Ægteskab – hvem skal bestemme?	30
	Netværk blandt etniske minoriteter	32
	Sammenfatning	35
3	OM AT VÆRE ÆGTEMÆND OG 'ÆGTE MÆND'	37
	Migration og forandringer i økonomi og kønsroller	38

	Forskellige idealer om kønsroller og maskuliniteter	41
	Familiesammenførte mænd på hjemmefronten	44
	Sammenfatning	47
4	HYBRIDER OG NYE MASKULINE KONSTRUKTIONER	49
	Forskellige måder at leve på i anden generation	49
	Normative nyfortolkninger af respekt	54
	Forandringer i idealer om maskulinitet	57
	Sammenfatning	59
5	DISKUSSION	61
	'Kønskamp' blandt unge?	61
	Mænds deltagelse i arbejdet på hjemmefronten	62
	Svækkelse af maskuline magtpositioner?	63
	Muligheder for forandringer	64
	REFERENCER	69
	SFI-RAPPORTER SIDEN 2006	75

FORORD

Denne rapport handler om maskulinitetsopfattelser blandt mænd med etnisk minoritetsbaggrund. Ønsket med rapporten er at forøge den eksisterende viden om etniske minoritetsmænd, set ud fra et kønsperspektiv. Rapporten er baseret på interview med 16 mænd med etnisk minoritetsbaggrund samt nyere litteratur på området og er tænkt som en introduktion til nogle af de temaer og problemstillinger, der knytter sig til det at være mand og tilhøre en etnisk minoritet.

Rapporten er finansieret af Minister for Ligestilling og er udarbejdet af forsker Tina Gudrun Jensen, forsker Anika Liversage samt praktikant Gry Ellegaard Thorsen, alle tilknyttet SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

København, oktober 2007

Jørgen Søndergaard

RESUMÉ

Denne rapport handler om opfattelser af maskulinitet og manderoller blandt mænd med etnisk minoritetsbaggrund.

Begrebet maskulinitet dækker over de forestillinger og normer, som er forbundet med det at være mand. Det har ikke en universel og uforanderlig betydning, men afhænger i høj grad af historisk, social og kulturel kontekst. Der er med andre ord mange forskellige måder at være mand på. Køn og identitet er dog knyttet så tæt sammen, at kønsrollemønstrene ikke automatisk ændrer sig, selvom konteksten gør det.

Formålet med denne rapport er – via kvalitative interview – at undersøge, hvordan etniske minoritetsmænd udtrykker maskulinitetsforståelser, og hvordan de konkret udfylder rollen som mænd i Danmark. I rapporten har vi valgt at fokusere på forvaltningen af maskulinitet i mændenes nære relationer, dvs. i forholdet til deres far og børn og til deres hustru eller kæreste.

Hybrider og nye maskuliniteter

Undersøgelsen viser, at etniske minoritetsmænd opfatter og udfylder rollen som mand på vidt forskellige måder. Der er dog nogle træk, som går igen i respondenternes beretninger, fx giver de stort set alle udtryk for, at migrationskonteksten har udfordret deres maskulinitetsforståelse.

Og en del mænd giver også udtryk for, at de til tider har svært ved at navigere mellem de forskellige kontekster, som de må forholde sig til.

Alle mændene i undersøgelsen udtrykker, at de er prægede af deres dobbelte kulturelle tilhørsforhold, men vægtningen af dem varierer. Uanset om respondenterne opbløder hierarkier mellem generationerne og mellem kønnene eller i højere grad bibeholder traditionelle normer, fremgår påvirkningen fra både oprindelsesland og fra majoritetssamfund af interviewene. Dermed skaber mændene nye, hybride måder at 'gøre' maskulinitet og familie på, hvor 'traditionelle' og 'moderne' elementer sammenblandes på nye måder.

Relationen mellem fædre og sønner

Mændene lægger generelt stor vægt på deres rolle som far, og det er tydeligt, at migrationen kan udfordre relationen mellem far og søn. For eksempel kan det forhold, at en del førstegenerationsmænd sprogligt og arbejdsmæssigt er svagt stillet i det danske samfund, gøre det vanskeligt for dem at udfylde den rolle som autoritet, de forventer af sig selv. Tilsvarende kan det være vanskeligt for sønnerne at vise sådanne fædre den respekt, som traditionelt definerer relationen mellem generationerne i oprindelseslandet. Samtidig kan sønnerne være præget af de danske samfundsnormer, hvor unge traditionelt har en høj grad af selvbestemmelse. Når fædre af første generation ønsker indflydelse på deres børns liv – fx deres valg af uddannelse og hustru – kan de derfor meget nemt komme i konflikt med sønnernes ønsker om individuel frihed, som de har tilegnet sig i en dansk kontekst.

Generelt observerer vi en opblødning i faderrollen, idet flere fædre giver udtryk for, at de gerne vil rådgive deres børn, men at det ikke vil få konsekvenser for deres relation, hvis børnene vælger ikke at følge rådene.

Relationen mellem mænd og kvinder

De interviewede førstegenerationsindvandrere kommer generelt fra såkaldt patriarkalske samfund og er vokset op med en klar kønsmæssig arbejdsdeling, hvor manden er forsørger, og kvinden tager sig af hjem og børn. I deres liv i Danmark har de mødt et samfund, der er anderledes indrettet og blandt andet er karakteriseret ved en høj grad af kvindelig erhvervsdeltagelse.

Nogle af respondenterne udtrykker, at de i den forbindelse har oplevet et 'tab' af maskulinitet og af de privilegier, dette traditionelt har indebåret. En svag position på arbejdsmarkedet og kvinders lige ret til offentlig forsørgelse har reduceret mændenes forsørgerstatus, hvilket har svækket deres position i parforholdet. Andre har i højere grad tilpasset sig kønsrollemønstret i Danmark og lever i familier, hvor begge parter er udearbejdende, og hvor manden deltager i det huslige arbejde. Disse mænd betragter ikke de ændrede forhold som et tab af maskulinitet, men ser tværtimod den øgede grad af ligestilling mellem kønnene som en ansvarsfuld og moderne måde at være mand på.

Rapportens grundlag

Rapporten er dels baseret på nyere litteratur om køn og etniske minoriteter, dels på interview med 16 mænd med indvandrer- eller flygtningebaggrund. Mændene er alle imellem 20 og 44 år og er udvalgt, så de viser spændvidden i gruppen. I undersøgelsen indgår således både flygtninge og indvandrere af første og anden generation. Desuden er mændene generelt forskelligt stillet i forhold til deres arbejds- og familiesituation.

Vores ambition er at gå bag om den stereotype forestilling om maskulinitet, som majoriteten ifølge litteraturen på området ofte tillægger mænd af anden etnisk baggrund end dansk.

INTRODUKTION

Denne rapport handler om mænd, der tilhører etniske minoriteter. Den er bestilt af Minister for Ligestilling og er en del af regeringens handlingsplan *Beskæftigelse, deltagelse og lige muligheder til alle*. Ønsket med rapporten er at forøge den eksisterende viden om etniske minoritetsmænd, set ud fra et kønsperspektiv. Rapporten er baseret på interview med 16 mænd med etnisk minoritetsbaggrund samt nyere litteratur på området og er tænkt som en introduktion til nogle af de temaer og problemstillinger, der knytter sig til det at være mand og tilhøre en etnisk minoritet.

RAPPORTENS TILGANG

I rapporten betragter vi maskulinitet som et dynamisk og relationelt fænomen. Hvad der anses for maskulint afhænger i høj grad af konteksten, og der vil derfor også være forskellige forventninger til og vurderinger af, hvad der er maskulint – alt afhængigt af mandens alder, og alt afhængigt af om man fokuserer på en mands rolle som fx søn, far, ægteemand eller kollega. Dette gælder selvfølgelig generelt – såvel for danske mænd som for mænd fra etniske minoriteter.

For mænd med etnisk minoritetsbaggrund er der nogle yderligere faktorer, som spiller ind på deres maskulinitetsforståelse:

- den nationale og sociale baggrund
- migrationshistorien – om de er flygtet eller indvandret til Danmark som voksne, eller om de har boet i Danmark, siden de var børn
- relationen til majoritetssamfundet – om de mest har overfladiske kontakter til danskere eller har danske hustruer eller kærester
- den økonomiske situation og mandens position på arbejdsmarkedet.

Det er vigtigt at være opmærksom på alle disse faktorer og samspillet mellem disse, når man skal forsøge at indkredse maskulinitetsforståelsen blandt etniske minoritetsmænd.

I det efterfølgende gennemgår vi kort dele af den nyere forskning om etniske minoritetsmænd og maskulinitet. Herefter opridser vi valget af informanter og vores interviewmetode, før vi runder kapitlet af med et overblik over rapportens opbygning.

MASKULINITETS- OG ETNICITETSFORSKING

Maskulinitet handler overordnet om de forestillinger og normer, der i en given kultur og et givent samfund er forbundet med det at være mand (Reinicke, 2002). I forskningen betragtes køn generelt som noget, der *konstrueres*. Det vil sige, at køn 'gøres' på forskellige måder. Det er en diskursiv og kropslig praksis – det er ikke noget, man er født med, men noget, man lærer (Søndergaard, 1996; Staunæs, 2004). Der er derfor også mangfoldige måder at være mand på, og i litteraturen taler man generelt om maskulinitet i flertalsform, dvs. om 'maskuliniteter'. Er det fx mest maskulint at få børn og deltage i deres opvækst – eller er det mere maskulint at bevare sin frihed ved ikke at få børn? Er det mest maskulint at gå i dialog med sin hustru, eller er det mere maskulint at bestemme, hvor skabet skal stå? Det afhænger i høj grad af øjnene, der ser.

Ifølge denne tilgang kan forskellige og modsætningsfyldte former for maskulinitet endvidere rummes i de samme mænd, blandt andet afhængig af, hvilke kontekster de indgår i (Cornwall & Lindisfarne, 1994; Petersen, 2003). Derfor er det også en central pointe i litteraturen, at maskulinitet dels konstrueres kulturelt forskelligt, dels ikke konstrueres entydigt (Beynon, 2002; Seidler, 2006). Samtidig er det dog vigtigt at fastholde, at selvom såvel det mandlige som det kvindelige er skabt i sociale processer, så er kønsopfattelsen så nært knyttet til den enkeltes

identitet, at den kommer til at besidde en træghed, der kan gøre den vanskelig at ændre (Prieur, 2004).

Maskulinitetsforskning i forskellige nationale kontekster

Maskulinitetsforskning har i de senere år set på maskulinitetens betydninger i forskellige nationale kontekster (Kimmel et al., 2005; Whitehead, 2006). Her har studier af mænd med baggrund i fx Mellemøsten og dele af Asien fokuseret på betydningen af patriarkalsk magt og patriarkalske familiestrukturer. En patriarkalsk familiestruktur er kendetegnet ved en hierarkisk opbygning, hvor mænd besidder større myndighed end kvinder, og hvor familiens ældre har mere magt end de yngre (Kandiyoti, 1988; Pessar, 1999). Patriarkalsk magt knyttes generelt til mere 'traditionelle' samfundsformer, hvor familien i høj grad kan være en betingelse for at overleve og derfor også er mere bestemmende for enkeltindviders status og muligheder. Samtidig må man dog ikke overse, at der kan være markante forskelle på familiekultur inden for det samme land. Her vil livet ofte leves meget forskelligt på landet og i byerne og imellem befolkningsgrupper, der henholdsvis har megen og lidt uddannelse.

Kommer man fra en stærkt patriarkalsk baggrund, kan det give konflikter, hvis man emigrerer til lande som de skandinaviske, hvor man i langt mindre grad er afhængig af familien, idet samfundet her – som et historisk forholdsvis nyt fænomen – har overtaget mange funktioner fra familien. Det drejer sig om områder som uddannelse, omsorg for børn, ældre og syge og økonomisk støtte fx ved arbejdsledighed. Fremvæksten af sådanne strukturer har i Skandinavien blandt andet haft stor betydning for kvinders stilling og muligheder (Ellingsæter, 1999; Hernes, 1987). Den mindskede afhængighed af familien har også givet unge en højere grad af selvbestemmelse. Begge dele kan opfattes som undergravende for den voksne mands autoritet, som er af stor betydning i patriarkalske samfund.

Forholdet imellem minoritet og majoritet

Det er dog langt fra kun den kontekst, mændene oprindeligt kommer fra, som har betydning for, hvad der sker for dem og deres børn, når de emigrerer til et andet land – i dette tilfælde Danmark. Den kontekst, de ankommer til, er også meget væsentlig. Som det ligger i begrebet 'etnisk minoritet', er de netop en gruppe, der afgrænses fra det danske flertal. Denne minoritetsposition bestemmes ikke kun af, hvad de har med sig

fra deres oprindelige hjemlande, men også af, hvordan de bliver mødt og kategoriseret i Danmark (Jenkins, 1997; Jenkins, 2004). I modsætning til lande med længere indvandringshistorier end den danske virker det, som om det her i landet er relativt svært at blive accepteret som fuldgældigt medlem af samfundet, også selvom man er født og opvokset på dansk grund (Hervik, 2004).

Generelt viser forskning, at majoriteten ofte kategoriserer mænd med etnisk minoritetsbaggrund på stereotype måder. For eksempel bliver sydøstasiatiske mænd tit opfattet som 'feminine' (Mirza 1992 i Archer, 2005), mens sorte mænd ofte forbindes med en særlig viril form for maskulinitet (Ross, 1998). Tilsvarende argumenterer den norske forsker Thomas Walle for, at muslimske mænd i en europæisk kontekst ofte bliver opfattet som maskuline på en mere hård – og undertiden mere voldelig – måde end hvide majoritetsmænd. Derved bliver den 'farvede' maskulinitet reduceret til en entydig størrelse, som hvide maskuliniteter kan definere sig i modsætning til (Walle, 2004). Et sådan behov for et maskulint modbillede i form af den 'farvede maskulinitet' opstår måske, fordi det i dag kan være vanskeligt at indkredse, hvad 'hvid' maskulinitet egentlig er, idet den fremstår som diffus, fragmenteret og i krise (Alexander, 2004; Beynon, 2002). Når man reducerer 'muslimsk maskulinitet' til et stereotypet og todimensionalt billede, 'glemmer' man, at også etniske minoritetsmænd kan have forskellige og modstridende måder at 'gøre maskulinitet' på.

Samspil imellem forskellige kategoriseringssystemer

En væsentlig grund til sameksistensen af forskellige former for maskulinitet er, at maskulinitet spiller sammen med andre kategoriseringssystemer. Den enkelte mands liv er ikke kun influeret af fx køn og etnicitet, men også af hans placering i andre kategoriseringssystemer, fx generationssystemer og socioøkonomiske systemer.

Et begreb, der henleder opmærksomheden på det komplekse – og til tider modsætningsfyldte – samspil imellem sådanne kategoriseringssystemer, er intersektionalitet (Brah & Phoenix, 2004; Mørck, 2003; Yuval-Davis, 2006). Udgangspunktet for intersektionalitetsstudier er, at forskellige kategoriseringssystemer er med til at konstituere hinanden, og at man derfor ikke kan analysere kategoriernes betydninger enkeltvis og uafhængigt af konteksten.

Intersektionalitetsstudier peger på, at køn, etnicitet, alder og socioøkonomisk position er vævet tæt sammen i den enkeltes liv: For eksempel kan immigration – hvorved man bliver etnisk minoritet i et nyt land – medvirke til, at man får en svag position på arbejdsmarkedet. Denne svage position kan vanskeliggøre mulighederne for at være familieforsørger og dermed forhindre mænd i at opfylde deres forventninger til at være ægtemænd og fædre. Tilsvarende påvirkes generationsrelationen imellem fx fædre og sønner også af migrationsbaggrunden. For førstegenerationsindvandrere kan det være en udfordring at skulle være fædre under meget ændrede vilkår. For sønnerne i anden generation kan det tilsvarende være en udfordring at skulle forholde sig til sådanne fædre, samtidig med at de selv skal finde et ståsted i Danmark som etnisk minoritet.

Dette samspil imellem forskellige kategoriseringssystemer kan bidrage til en stor kompleksitet og foranderlighed i opfattelsen af maskulinitet blandt etniske minoritetsmænd.

Vi har i dette studie bevidst fokuseret på at få forskelligheder, forhandlinger og forandringer frem. Dette har vi gjort, fordi der ellers, som nævnt, kan være en tendens til at essentialisere etniske minoritetsmænds maskulinitet – at gøre denne til noget uforanderligt, som disse mænd er født med. Vores mål er altså ikke at komme frem til en grundlæggende definition af begrebet ‘maskulinitet hos etniske minoritetsmænd’, idet vi ikke mener, at en sådan entydigt kan formuleres. Vi ønsker i stedet at se på, hvordan (maskulint) køn og etnicitet spiller sammen, og hvordan maskulinitet og etnicitet spiller sammen med andre kategoriseringssystemer som generation og social status. Derved håber vi at kunne bidrage til en bedre forståelse af kompleksitet og foranderlighed i maskuliniteter hos etniske minoritetsmænd i Danmark i dag.

METODISKE OVERVEJELSER

Der foreligger endnu kun få undersøgelser om maskulinitetsopfattelser blandt etniske minoriteter, og vi har derfor valgt at forholde os eksplorativt til området. Mændene, der indgår i undersøgelsen, er derfor også udvalgt med henblik på at vise bredden inden for gruppen. Rapporten er baseret på interview med 16 mænd med etnisk minoritetsbaggrund.

Udvælgelseskriterier

Overordnet afgrænsede vi os først til mænd med rødder i ikke-vestlige lande. Ud fra et ønske om at undgå stereotype generaliseringer brugte vi ikke etnicitet som udvælgelseskriterium, da etnicitet og kultur ikke kan anvendes som entydigt forklaringsgrundlag, fordi sociale og strukturelle forklaringer ofte må prioriteres over kulturelle forklaringer (Prieur, 1999a). For at undgå at overbetone betydningen af den enkelte informants nationalitet refererer vi ligeledes til mændenes oprindelse på et geografisk mere overordnet niveau. Således har vi interviewet mænd med rødder i tre geografiske regioner, nemlig Afrika (fra landene Somalia, Sudan og Elfenbenskysten), Mellemøsten (fra landene Tyrkiet og Irak) og Fjernøsten (fra landene Pakistan, Sri Lanka og Afghanistan). Derudover har vi valgt mænd med tre forskellige migrationshistorier. Det drejer sig om:

- indvandrere af første generation, primært ægteskabssammenførte mænd
- flygtninge af første generation
- andengenerationsindvandrere.¹

Aldersmæssigt er mændene imellem 20 og 44 år med en gennemsnitsalder på 34 år. Vi fokuserer således på mænd i en alder, hvor familiedannelse og børn for de fleste er af stor betydning, mens vi ikke beskæftiger os med forholdene for helt unge eller ældre mænd.

Med afsæt i de tre ovennævnte grupper tilstræbte vi også at få variation på en række andre parametre. Dette gjaldt dels socioøkonomisk status, hvor vi interviewede mænd, som klarede sig godt såvel som mindre godt på det danske arbejdsmarked. Her kunne vi imidlertid ikke lave en skarp inddeling af alle mændene, idet der over tid forekom glidende overgange mellem at være henholdsvis godt og dårligt stillet på arbejdsmarkedet. Konkret var nogle mænd på interviewtidspunktet arbejdsløse, mens andre var i job. Med hensyn til uddannelse havde interviewpersonerne fra fem års skolegang til videregående uddannelser.

1. Vi har valgt at bruge betegnelsen 'andengenerationsindvandrer' for unge med såvel flygtninge- som indvandrerforældre, der enten er født i Danmark eller kom til Danmark som børn. Det skyldes såvel rapportens fokus på intergenerationelle relationer, som at denne betegnelse er den mest udbredte (Mørck, 1998, p.11). Andre mulige betegnelser havde været 'nydanskere', 'efterkommere' eller 'unge med etnisk minoritetsbaggrund'.

Endvidere tilstræbte vi variation i forhold til relationer i den nære familie. Her var der hos interviewpersonerne et spænd fra ugifte over gifte til fraskilte mænd. Ligeledes havde nogle mænd børn og andre ikke. Disse familiemæssige forskelle gik på tværs af andre inddelinger som socioøkonomisk status og indvandringsmæssig baggrund.

Endelig adskilte mændene sig med hensyn til, hvor længe de havde været i Danmark. Hvor andengenerationsindvandrerne naturligvis har levet hovedparten af deres liv her i landet, er der forskelle inden for gruppen af indvandrere og flygtninge: Nogle har levet årtier i Danmark, mens andre kun har været i landet i en kortere årrække. Her interviewede vi blandt andet fem forholdsvis nyankomne familiesammenførte indvandrere fra Mellemøsten på deres modersmål. Vi gjorde dette, for at disse mænds fortællinger om at være (forholdsvis nyankommen) mand i Danmark kunne blive en del af materialet, selvom de endnu ikke var ret gode til dansk.

Vi rekrutterede interviewpersonerne via socialcentre, sprogcentre, indvandrerprojekter, uddannelsesinstitutioner og via vores egne netværk. Fem interview blev som nævnt udført på informanternes modersmål, ét interview blev udført på engelsk, og de resterende interview blev udført på dansk. Vi har oversat alle citater til dansk og rettet mangelfuld grammatik af hensyn til læsbarhed. En anonymiseret oversigt over interviewpersonerne findes bagerst i rapporten.

Selvfortællinger og tematiske spørgsmål

Vores interviewform tog udgangspunkt i at få mændene til at fortælle frit om deres liv. Dernæst spurgte vi ind til deres erfaringer i forskellige relationer. Vi fokuserede på:

- relationer mellem fædre og børn
- relationer mellem ægtemænd og hustruer
- relationer til netværk i oprindelseslandet og i Danmark
- relationen mellem etnisk minoritet og majoriteten.

Emner som maskulinitet og kønsroller kan være svære at indfange. Vi lagde derfor vægt på at få mændene til at fortælle åbent og konkret om deres eget liv, for at undgå, at interviewsituationen udelukkende skulle bestå af spørgsmål og svar, hvor interviewpersonen i højere grad kan føle sig tilskyndet til at svare det, som de mener, vil være det mest 'politiske'.

korrekte'. Da vi i undersøgelsen fokuserer på de nære relationer i familien, spurgte vi primært ind til disse. Derfor indeholder vores materiale ikke mange oplysninger om maskuline fællesskaber i det offentlige rum, som også er af central betydning for forståelsen af maskulinitet.

Interviewsituationen var naturligvis præget af, at vi dels var kvinder, dels var veluddannede forskere fra en national forskningsinstitution og dermed repræsenterede majoritetssamfundet. De fleste af mændene var i høj grad bevidste om de generelle fordomme, der eksisterer om mænd 'som dem' i det danske samfund – fx i spørgsmålet om kvindeundertrykkelse. Den danske kontekst, hvor ligestilling mellem kønnene har høj prioritet, forholdt mændene sig tydeligt til i interviewsituationen, enten ved at 'bevise', at de kunne leve op til 'danske forventninger' eller ved at udfordre disse. De svar, de dermed gav os – danske kvindelige forskere – fx om fordeling af husarbejdet i deres familier, skal derfor også læses i denne kontekst.

Forskellene imellem os selv og informanterne var også medvirkende til, at nogle interview blev oplevet som møder mellem meget forskellige verdener. Denne forskellighed var dog overvejende positiv, idet mændene måtte forklare sig mere eksplicit over for os, også i nogle tilfælde på grund af sproglige vanskeligheder. Andre interview gik glat, og generelt oplevede vi, at mændene var nysgerrige og positive over for projektet, og at interviewene tilsammen kom til at udgøre et omfangsrigt og mangefacetteret materiale.

RAPPORTENS OPBYGNING

Eftersom vi betragter maskulinitet som et kontekstuel og relationelt fænomen, har vi valgt at bygge rapporten op om to centrale relationer, nemlig relationen mellem generationer og relationen mellem køn. Rapporten vil være struktureret på følgende måde

- I kapitel 2 behandler vi relationen imellem generationer – primært imellem fædre og sønner. Denne relation er central i maskulinitetsforskningen, fordi mænd implicit eller eksplicit forholder sig til deres egne fædre, når de selv får børn. Vi ser derfor her på, hvordan mænd fortæller om deres egne fædre, og på, hvordan de selv opdra-

ger deres børn, samt hvilken rolle migrationen spiller i denne forbindelse.

- I kapitel 3 ser vi på relationen imellem mænd og kvinder i ægteskabet. Hvad der er 'maskulint', konstitueres netop ofte i sammenligning med, hvad der er feminint. Derfor ser vi på, hvordan mændene lever sammen i familier, og hvordan arbejdet – både husarbejdet og lønarbejdet uden for hjemmet – fordeles imellem mand og kvinde, samt hvordan dette knyttes an til det at være mand.
- I kapitel 4 skitserer vi to vidt forskellige måder at være mand på. Igennem en sammenstilling af to mænd med etnisk minoritetsbaggrund, som begge er vokset op i Danmark, ser vi på forskelligartede måder at kombinere elementer med udspring dels i forældrenes hjemlande, dels i den danske kontekst. Vi afslutter kapitlet med at berøre forskellige maskuline forbilleder, som rapportens informanter fortalte om.
- I kapitel 5 runder vi af med at diskutere etniske minoritetsmænds maskuliniteter imellem statustab og forandringer.

OM FÆDRE OG SØNNER

Interviewene med de 16 mænd med etnisk minoritetsbaggrund giver et varieret billede af, hvad det vil sige at være etnisk minoritetsmand i dagens Danmark. I dette kapitel tager vi udgangspunkt i, hvilken betydning migrationskonteksten har for måden at være familie på, særligt for de mænd, der repræsenterer den første generation af indvandrere. Generationsperspektivet er dermed vigtigt i dette kapitel.

For førstegenerationen har migrationskonteksten påvirket rollen som far. På tværs af interviewene går forskellige temaer igen, når mændene taler om det at være 'gode fædre', som er et centralt aspekt af deres maskulinitet. Mændene ønsker at være rollemodeller for deres sønner og opretholde en vis autoritet som familiefædre. De ønsker også at støtte deres børn i uddannelse med henblik på, at de skal få bedre muligheder, end de selv har haft. Det handler også om omsorg, nemlig om at passe på sine børn. Her er et tilbagevendende tema spændingsfeltet mellem kontrol og frihed, fx i forhold til børnenes fremtid og familiens kontinuitet. Fædrenes håndtering af dette spændingsfelt såvel som deres muligheder i det danske samfund er således af central betydning for sønnerne i anden generation.

MIGRATIONSBAGGRUNDEN – OPVÆKST UNDER ANDRE VILKÅR

Migration medfører, at køn, klasse og etniske relationer omskabes og forandres over tid (Abraham, 2005). Migrationskonteksten – hvad enten man er indvandret på grund af arbejde eller ægteskab, eller man er flygtet til Danmark på grund af krig – spiller en central rolle for, hvordan man kommer til at organisere hele sit liv i Danmark. Migrationen kan udfordre og forandre måden at leve på, herunder måden køn og alder spiller sammen i familiens fordeling af pligter og privilegier. Dette kan indebære forandringer i såvel familie- og kønsrollemønstre som i arbejdsliv.

De interviewede mænd fra første generation kommer både fra lavere sociale klasser og – især for flygtningenes vedkommende – fra middelklassen. Fælles for de fleste mænds beretninger om familien i oprindelseslandet er, at de er vokset op med forældre, der levede efter et traditionelt kønsrollemønster, hvor faderen var udearbejdende og havde forsørgerrollen, og moderen var hjemmegående. Faderen spillede her en vigtig rolle som den, der havde det økonomiske ansvar og holdt familien sammen. De personlige relationer i familien var karakteriseret ved respekt for forældrene, især faderen, idet han havde det økonomiske ansvar for familiens fysiske overlevelse. Et eksempel på en mand med en sådan familiebaggrund er Khalid. Han kom sammen med sin kone og to børn som flygtning i 2000:

[I mit hjemland] skal man vise stor respekt for vores forældre, det er normalt. Hvorfor? Det er økonomi. Når der er økonomiske problemer, er det familien, der hjælper. Det er faderen, der altid arbejder, mens resten af familien spiser, drikker og hygger sig. Derfor viser de respekt til far, og de hører mere efter far end mor, også selvom hun arbejder hårdere end far. Konen hører mere efter sin mand end her. Det er fordi, hendes mand går ud og arbejder, tjener penge og bestemmer ... hvis konen ikke arbejder, skal hun altid høre efter sin mand (Khalid, 41 år, Fjernøsten).

Khalids fortælling om sit barndomshjem er en klassisk fortælling om et hjem med en patriarkalsk magtstruktur, som blandt andet er baseret på mandens økonomisk stærke position i familien. Dog kan hans påpegning

af, at moderen muligvis arbejder hårdere end faderen ses som en genfortolkning af hendes indsats, som er præget af hans møde med det danske samfund. Muligvis har den store fokus på ligestilling imellem mænd og kvinder i Danmark gjort, at familiefaderens ret til at bestemme – som det var tilfældet i oprindelseslandet – ikke er så selvindlysende for ham, som den var engang. Igennem citatet fortæller Khalid om et opvækstmiljø, der var meget anderledes end det danske. Khalids historie er typisk, og de fleste første generationsmænd kommer fra tilsvarende opvækstmiljøer. I Danmark er betingelserne anderledes. Og det kan derfor være en stor udfordring for disse mænd at 'gøre familie' i Danmark.

Ringere muligheder på arbejdsmarkedet efter migrationen

Migrationen til Danmark fordrer nye måder at være familie på. Mændene fra første generation beskriver deres egne måder at gøre familie på i Danmark som 'helt anderledes' i forhold til deres forældres måder. De påpeger især, at de har færre børn i forhold til deres forældre, og at de i højere grad lever i kernefamilier, baseret på færre relationer i forhold til i oprindelseslandet.

Endvidere påpeger de, at deres måde at være familie på er anderledes end deres forældres, fordi deres koner i Danmark enten har, eller tilskyndes til at tage, uddannelse og arbejde. Dette påvirker deres position som eneforsørgere. I nogle tilfælde har de arbejde, men deler forsørgeransvaret med deres hustruer. I andre har de problemer med at komme ind på det danske arbejdsmarked.

Flere af mændene har længerevarende uddannelser bag sig og har forladt gode stillinger i oprindelseslandet, men har selv efter mange år i Danmark ikke opnået nogen tilsvarende status på det danske arbejdsmarked. Dette stiller mændene over for udfordringer i forhold til at udfylde den maskuline rolle, de selv er vokset op med. Dette har blandt andet relevans for forholdet til deres børn.

Kunsten at bevare respekten

Fortællinger om forandrede vilkår i familien og på arbejdsmarkedet efter migrationen er tilbagevendende i litteraturen om etniske minoritetsmænd. Migration indebærer ofte en risiko for, at fædre lider tab af autoritet (Mortensen, 1996; Prieur, 1999b). Ud over begrænsninger i mulighederne på arbejdsmarkedet kan dette tab af autoritet også ud-

springe af mændenes begrænsede kendskab til sprog og strukturer i det nye land.

De interviewede mænd i denne undersøgelse fortæller, at arbejdsledighed kan føre til, at man som 'hjemmegående' mand kan komme til at tilbringe megen tid sammen med sine børn, men at de kan have svært ved at være forbillede for dem. Omvendt er der mænd, der kun er lidt sammen med deres børn, fordi de – på grund af ringe muligheder på arbejdsmarkedet – arbejder meget eller er flyttet delvist fra familien for at kunne få job. Dermed bliver de fraværende fædre.

Mænd i sådanne livssituationer kan have ringe muligheder for at vejlede deres børn med henblik på livet og fremtiden i Danmark. Det gav Ali udtryk for. På grund af skader i benene efter tortur havde han stort set været arbejdsløs, siden han kom til Danmark som flygtning i 1990. Hans kone var andengenerationsindvandrer, og ud over at have arbejde var hun også i gang med at videreuddanne sig. Ali følte sig mindre kompetent til at håndtere de danske forhold. Faktisk så lidt kompetent, at han om sin 9-årige datter sagde:

Jeg tror, at hun allerede kender til alting bedre end mig. Fordi hun lever her, hun er født her (Ali, 44 år, Mellemøsten).

Ali følte derfor ikke selv, at han havde det bedste udgangspunkt for at være en god og stærk far for sin datter – tværtimod kunne han selv komme til at blive afhængig af hendes hjælp.

Det var dog ikke alle fædre, der nødvendigvis mente, at deres kundskabsmæssige svagere position i Danmark helt undergravede deres faderlige autoritet. For eksempel udtrykte Khalid, at selvom hans børn vidste mere end ham på nogle områder, skulle de stadig lytte til deres fars råd:

Jeg hjælper dem en gang i mellem. Jeg siger til dem: "Min kære søn, du kan tale det danske sprog bedre end mig, men jeg har nogle ting, som jeg kender bedre end dig lige nu. Jeg forklarer dig på vores sprog – men du skal selv finde ud af, hvad det betyder på dansk. Du skal også hjælpe mig, så jeg lærer det danske sprog". Sådan, det er meget venligt (Khalid, 41 år, Fjernøsten).

Khalid understreger i dette citat, at hans forhold til børnene er 'venligt', hvilket kan modstilles med en mere autoritær faderrolle. Det kan dog være en svær balancegang på den ene side at have et venskabeligt forhold, og på den anden side stadig at være den, der bliver lyttet til, hvis man mangler væsentlige kompetencer i det danske samfund. For mange af mændene – i nogen grad mere udtalt blandt de dårligst stillede – var ordet 'respekt' i den forbindelse et nøgleord. At børnene lytter til faderen og på den måde viser ham respekt, er således til en forudsætning for, at der ikke går skår i den venskabelige tone.

Om at bevare autoriteten

Set fra det modsatte perspektiv – fra andengenerationssønnernes synspunkt – kan det være svært for sønnerne, hvis deres fædre er blevet svækket af migrationen til Danmark og dermed har svært ved at være familiernes maskuline overhoved. Det kan være svært at respektere en far, man føler mangler kompetencer og naturlig autoritet. Det er fx tilfældet for Roshan, hvis forældre flygtede til Danmark, da Roshan var teenager. Han fortæller om sin far efter ankomsten til Danmark:

Her var han jo lige pludselig ingenting. Det, han tjente hjem, var ikke noget ... Han var dårlig til sprog samtidig, så han var meget afhængig af min mor og af os ... jeg mistede respekt for ham, og det tror jeg også, min lillebror gjorde, fordi et eller andet sted var han kun en figur for os, han besad ikke den autoritet, som man måske forventede af en far. Han har sagt en gang imellem til min mor, at hun ikke respekterer ham, og at vi børn heller ikke respekterer ham ... Jeg tror, at de begge to sidder med en masse smerte, også fordi at tingene ikke er gået, som de havde forventet – for de havde jo ambitioner på vores vegne (Roshan, 34 år, Fjernøsten).

Når fædrene fra første generation har det svært, kan det, som Roshan siger, vanskeliggøre sønnernes muligheder for at respektere dem. Ligeledes kan fædrenes svækkede position bevirke, at deres hustruer tager et større ansvar i familien, også økonomisk. På samme måde har sønnerne også haft et stort medansvar for at få familien til at fungere i et nyt samfund, både økonomisk og socialt. Dels fordi de har været bedre til dansk

end deres forældre, dels fordi de bedre har kunnet overskue uddannelsessystemet, arbejdsmarkedet og det offentlige system.

Nogle fædre bevarer autoriteten

Migrationen medfører dog ikke nødvendigvis et tab af autoritet, idet denne kan udøves på forskellige måder. Et eksempel herpå er 20-årige Hassan, der som barn flygtede fra Mellemøsten med sine forældre. Hassans far har ikke været i stand til at arbejde på grund af mén efter tortur, og familien har levet af offentlig hjælp. Alligevel fortæller Hassan, at hans far har formået at bevare rollen som autoritativ familiefar og er blevet ved med at være 'manden i huset'. Faderen har gjort det ved fx at være den, der har stået for betaling af regninger og større indkøb til hjemmet – også selvom pengene kommer fra kommunen: "Altså, det er ham, der har betalt huslejen, fordi kontrakten står i hans navn ... Rent forsørgermæssigt, så var det dét, der kom fra kommunen ... Han var sådan manden i huset." Hassans beskrivelse af sin familie er et eksempel på, at fædre ikke nødvendigvis mister deres autoritet i familierne på grund af ændrede økonomiske forhold, men at hele familien skal tilpasse sig ændrede vilkår for udøvelsen af denne autoritet.

De ændrede livsvilkår, som migrationen fører med sig, kan således udfordre såvel fædre som sønner. Fædre kan have vanskeligt ved at leve op til deres egne forventninger om at være gode – autoritative – fædre, mens sønner kan have vanskeligt ved at være gode – respektfulde – sønner, hvis deres fædre står i en svag position og kender mindre til det samfund, de bor i, end de selv gør. Dette indebærer et tab af maskulinitet for fædrene. Faren for et sådant tab af maskulinitet, hvor man for eksempel kan have svært ved at være rollemodel for sine børn, er dog langt fra noget, der er forbeholdt etniske minoritetsmænd. Det er en risiko, mænd generelt må leve med (Ekenstam, 2005).

VIGTIGHEDEN AF BØRNS UDDANNELSE

Spørgsmål om uddannelse er et vigtigt emne i relationen mellem fædre og børn. Dette spørgsmål vedrører også relationen til samfundet, idet uddannelse har stor betydning for de unges efterfølgende muligheder på arbejdsmarkedet. De interviewede fædre fra førstegenerationen er generelt meget optagede af, at deres børn skal få en god uddannelse, og at

børnene derved skal undgå at gentage fædrenes oplevelser af en lav placering på arbejdsmarkedet.

Det skal understreges, at de interviewede mænd ønsker dette både for deres sønner og for deres døtre. Dette kan hænge sammen med, at mændene har levet en stor del af deres liv i et ligestillingsorienteret samfund som det danske, men det kan også hænge sammen med, at der i Danmark er gode muligheder for at uddanne sig, uanset familiernes økonomiske forhold. Dermed bliver uddannelse en mulighed for social mobilitet for begge køn i næste generation, som ofte ikke havde været til stede i hjemlandet. Endelig kan det også hænge sammen med forandringsprocesser hen imod øget kvindelig uddannelsesdeltagelse i mændenes oprindelseslande. Mødrene er naturligvis også engagerede i deres børns uddannelsesvalg, men da omdrejningspunktet for denne rapport er mænd, vil vi kun fokusere på forholdet mellem fædre og sønner i gennemgangen af uddannelse og social mobilitet.

STØTTE TIL BØRNS STUDIER

Vigtigheden af at støtte sine børn det bedste man kan, giver Ashraf udtryk for. I en alder af 20 år blev han ægteskabssammenført med en kvinde, som var opvokset i Danmark. Ashraf var begyndt på en universitetsuddannelse i sit oprindelsesland inden ægteskabssammenføringen, men er i dag indehaver af en kiosk. Om sine børns uddannelse sagde han følgende:

Først og fremmest vil jeg ikke have, at de arbejder under deres uddannelse. Jeg knokler for dem, og så får de en god uddannelse, og så får de mere respekt end mig i samfundet, som vi bor i. Jeg mener, at de ikke skal arbejde som taxachauffør eller et eller andet. Jeg har ikke nogen uddannelse, så jeg bliver nødt til at være kioskejer, men jeg vil altså ikke have det samme job for dem. Jeg vil gerne have, at de får en god uddannelse i Danmark, så har de mere respekt. Jeg knokler for dem. Det er op til dem, hvad de gerne vil blive. Der er ikke noget pres fra mig (Ashraf, 40 år, Fjernøsten).

Asrafs udtalelse stemmer overens med en større undersøgelse af etniske minoritetsforældres vejledning af deres børn i forhold til uddannelse. Undersøgelsen viste, at etniske minoritetsforældre generelt var meget interesserede i, at deres børn fik en god uddannelse. Forældrenes problem kunne være, at de ikke kendte til de mangeartede muligheder i Danmark, og derfor fokuserede på et snævert, internationalt genkendeligt repertoire som læge, ingeniør og advokat. Desuden påpegede undersøgelsen, at forældrene ofte ikke havde de kompetencer, der skulle til for at støtte deres børn igennem uddannelsesprocessen (Lehn et al., 2005; Sørensen & Madsen, 2007).

I tråd med dette fortæller en familiesammenført mand med små børn om følgende internationalt genkendelige uddannelsesønsker for sine børn:

Både jeg og min kone arbejder i rengøring – og det ser vi alle vegne omkring os. De fleste af os [indvandrere] har ikke en metier, og så driver man rundt – drikker, spiller og ryger. Jeg vil gerne have, at min søn bliver ingeniør eller advokat. Jeg vil gerne have, at min datter bliver sygeplejerske eller læge. For vi var fx på hospitalet, og så var sygeplejersken udenlandsk. Og det glædede mig meget – hvis du har en metier, så kan du komme alle steder hen og få arbejde. Vi arbejder i rengøring, og det er usikkert – måske smider de os ud fra arbejdet. Vi ved ikke, hvordan vi ender. Penge kan komme, og de kan forsvinde igen, men en metier er godt. Og det ønsker jeg for mine børn (Cengiz, 26 år, Mellemøsten).

En konkret udfordring kan dog blive fx lektiehjælp for hans børn. Cengiz selv har fem års skolegang, og da han først kom til Danmark som voksen, er hans børn allerede bedre til mundtligt dansk end ham. Hans kone er kommet til Danmark som barn, men skønt hun har gået i dansk folkeskole og taler glimrende dansk, kan hun stort set ikke læse og skrive sproget. Dermed har disse forældre ikke gode forudsætninger for at give deres børn det bedste udgangspunkt i det danske uddannelsessystem, især ikke hvad angår konkret hjælp i læringsprocessen. Det skal dog siges, at det heldigvis lykkes for en del etniske minoritetsunge med lavt uddannede forældre at klare sig uddannelsesmæssigt godt, også i det videregående uddannelsessystem (Ejrnæs & Tireli, 1992).

Statistisk set går det uddannelsesmæssigt bedre for døtrene end for sønnerne i det danske uddannelsessystem (Tranæs & Egelund, 2007). En tilsvarende kønsmæssig forskel kan også ses blandt etnisk danske børn. Det er et generelt mønster, at piger skolemæssigt klarer sig bedre end drenge, og ser vi på danske børn fra ikke-boglige hjem, er det også her et mønster, at pigerne i højere grad har held til at uddanne sig (Munk & McIntosh, 2006).

Vi kan altså forvente, at man i fremtiden får en stor gruppe af unge mænd – med og uden etnisk minoritetsbaggrund – som er dårligt rustet til at klare sig i videnssamfundet, og som derfor får vanskeligt ved at danne familie, da kvinderne generelt vil have bedre kvalifikationer end dem. Man kan frygte, at sådanne unge mænd kommer til at forvalte deres maskulinitet på måder, der kan blive samfundsmæssigt problematiske.

Sønnernes dilemma – skal man følge sin fars ønsker ...?

Fædrenes store og til tider meget specifikke uddannelsesmæssige ambitioner på deres sønners vegne kombineret med fædrenes ofte begrænsede ressourcer sætter sønnerne i en vanskelig situation. Skal de vise respekt og (forsøge at) følge faderens ønsker, eller skal de sætte sig imod for at gøre noget andet – som de hellere selv vil, og som de måske føler, er mere realistisk? På den ene side ønsker sønnerne at være 'gode sønner' og indpasse sig i en forholdsvis hierarkisk familiestruktur. På den anden side har de også trangen til at følge individuelle ønsker på mere 'dansk' manér. Kunsten er at gøre det på en måde, som stadig kan anses for respektfuld i forhold til familien.

Det fremgår af de adspurgte mænd fra andengenerationen, at forældrene – og måske især fædrene – har større indflydelse på sønnernes uddannelsesvalg, end det generelt er tilfældet i etnisk danske familier. Hvor danske forældre ofte tillægger selvbestemmelse stor værdi, ses minoritetssønnernes uddannelsesvalg tit i en bredere familiemæssig kontekst. Fædrenes ønske om at påvirke sønnernes valg kan således også handle om, at fx en ingeniørsøn giver hele familien mere prestige i det etniske netværk end en økonomsøn.

De mænd, der har fulgt deres fædres ønsker, har bl.a. gjort det for ikke at "trods[e] [faderen] og familieidyllen" som andengenerations-indvandrerer Cem udtrykker det. Han havde ønsket at blive kok, men hans far havde insisteret på, at han tog en handelsskoleuddannelse for at kunne klare regnskaberne i faderens kiosk, hvilket Cem havde accepteret.

Andre interviewpersoner beskriver tilsvarende vigtigheden af familiesammenhold, og af at sønner udviser respekt og lydighed og betragter faren som en autoritet. Dette var gennemgående temaer imellem mænd inden for familierne. Nogle unge mænd valgte imidlertid at gå imod deres fædres ønsker.

... eller skal man følge sine egne ønsker?

En interviewperson, der var gået imod sin fars uddannelsesønsker, var Roshan fra Fjernøsten. Han begyndte på medicinstudiet, som hans far ønskede, men efter to år skiftede han til statskundskab. Roshan fortalte, at dette skift faldt i dårlig jord, ikke kun hos faderen, men også hos deres store familie i England, idet statskundskab blandt dem slet ikke var forbundet med samme prestige som lægejobbet. Roshans historie er et eksempel på, hvordan etniske minoriteter ofte skal forholde sig til andres opfattelser af 'rigtigt' og 'forkert' – ikke kun i Danmark og i det oprindelige hjemland, men til tider også i etniske minoritetssamfund andre steder i verden (Fouron & Glick Schiller, 2001; Wilding, 2006).

Ligesom Roshan valgte noget andet end en af de internationalt prestigegivende uddannelser, vælger mænd med etnisk minoritetsbaggrund i stigende grad et bredt spektrum af uddannelser. Det fremgår af rapporten *Uddannelsesmønstret blandt mandlige nydanskere* (LG Insight, 2005). Her er det interessant, at indvandrermand i højere grad end etnisk danske mænd søger ind på, hvad man her i landet betegner som 'kvindeuddannelser', fx uddannelserne til sygeplejerske, frisør eller kontorassistent, hvor de derfor udgør hovedparten af de mandlige studerende. At netop disse fag skulle være særlige kvindefag, er nemlig et dansk snarere end et internationalt, fænomen. Dette vidner i sig selv om, at forestillingen om, hvad der er maskulint og feminint, er socialt konstrueret og dermed kan ændre sig, såvel fra land til land som over tid (Nordberg 2001; 2005).

Overordnet mente flere af de interviewede fædre, at de havde en vis ret til at bestemme over deres børns liv – til børnenes eget såvel som familiens bedste – og de betragtede det som et vigtigt led i at være en god far og ægtemand. Modsat skal sønnerne balancere imellem fædrenes behov for respekt og deres egne behov for individuel frihed – imellem at være en god søn og en selvstændig ung mand. Mens fædrene er bange for at miste deres sønner, er sønnerne bange for at skuffe deres fædre (Mørck, 2000). Dette understreger såvel vigtigheden af relationen imel-

lem far og søn for begge parter som de særlige udfordringer, der kan opstå i familier med migration som erfaring.

ÆGTESKAB – HVEM SKAL BESTEMME?

Ligesom uddannelse er af stor vigtighed i unge menneskers liv, er også ægteskab en meget væsentlig beslutning, der ofte har livslange konsekvenser. En del af fædrene fra første generation giver udtryk for, at de ønsker at have en vis indflydelse på deres børns valg af ægtefælle, selvom de dog understreger, at valget er børnenes eget. Dermed kan også valget af børnenes ægtefæller blive et spændingsfelt imellem på den ene side de unges individuelle frihed og på den anden side forældrenes ønsker om noget, der enten kan fortolkes som omsorg eller kontrol. Netop balancen imellem frihed og familiehensyn er et emne, der behandles i litteraturen om ægteskaber blandt etniske minoriteter (Bredal, 2004; Schmidt & Jakobsen, 2004; Singla, 2006).

Ashraf, far og førstegenerationsindvandrer, havde følgende overvejelser om sine børns indgåelse af ægteskab. Han var selv i et arrangeret ægteskab og var kommet til Danmark som ægteskabssammenført:

Jeg har sagt til dem [hans børn], at hvis I kan lide nogen, så bare sig det til mig, så snakker vi sammen med deres forældre på en respektfuld måde i stedet for at bare lave, jeg ved ikke hvad ... Det er ikke ligesom, når du køber en vandmelon, vel? Det er hele livets spørgsmål. Jeg er glad, når mine børn er glade. Hvis de siger, at de gerne vil giftes her, så blander jeg mig ikke i det. Jeg tvinger dem aldrig, for det er deres liv, men jeg kan godt sige til dem, hvad der er godt, og hvad der er dårligt. (Ashraf, 40 år, Fjernøsten).

Ashraf gav – som alle de interviewede mænd – udtryk for, at han ikke ville tvinge sine børn til noget. Det er dog altid et åbent spørgsmål, hvor meget vægt fædre kan lægge bag deres ord, hvis sønnerne virkelig forsøger at gå i andre retninger, end de ønsker. Dette kan have betydning for, hvordan sønnerne forholder sig til deres fædre.

At pendle imellem forskellige maskuline praksisser

En del mænd, der tilhører en etnisk minoritet, pendler mellem flere forskellige måder at udtrykke deres maskulinitet på – alt efter hvilken kontekst de befinder sig i. Denne strategi er beskrevet i en undersøgelse af pakistanske andengenerationsmænd i Norge. I undersøgelsen viser den norske forsker Michael Walle, hvordan de norsk/pakistanske mænd beskriver og udøver relationer til det modsatte køn forskelligt, alt afhængig af om de er sammen med forældre og familiemedlemmer, eller om de er sammen med mandlige norsk/pakistanske venner.

I det jævnaldrende maskuline fællesskab taler man fx åbent om sine kærester og drikker ligeledes alkohol, mens man, når man er sammen med familien, i stedet viser, at man lever op til forventninger om at udvise ansvarlighed og respekt. Det indebærer, at man her signalerer, at relationer til det modsatte køn er begrænset til de ægteskabelige, og at man endvidere ikke drikker alkohol.

Walle argumenterer for, at det i den familiemæssige kontekst er vigtigt for de unge mænd at leve op til normer om fx sømmelighed, mens det i det maskuline fællesskab med unge norsk/pakistanske venner kan være vigtigt netop at bryde disse normer for at være en 'rigtig mand' i denne kontekst (Walle, 2004).

En vigtig pointe fra Walles studier af maskulinitet blandt norsk/pakistanske mænd er endvidere, at disse mænds måder at være mænd på ikke kan reduceres til en entydig 'pakistansk kultur', men tværtimod dels varierer på tværs af kontekster som ovenfor beskrevet, dels er betinget af et samspil imellem såvel norske, pakistanske som lokale forhold. Endelig har også individuelle faktorer en væsentlig betydning. På denne måde er de etniske minoritetsmænd også eksempler på maskulinitetens kontekstuelle karakter, som bl.a. bunder i det faktum, at mænd indgår i forskellige relationer, og at de dermed har forskellige tilhørsforhold til, hvad der af og til kan opleves som meget forskelligartede verdener.

Enkelte mænd fra andengenerationen fortæller i vores interview, at der er dele af deres ungdomsliv, som de holder hemmeligt for forældrene. Roshan fra Fjernøsten fortalte fx: "... Vi gør mange ting skjult, og uden at forældrene skal opdage det". På den måde kan en 'pendling' imellem forskellige praksisser være en måde at håndtere disse modsætninger på, men det kan også vanskeliggøre livet for såvel sønnerne som for deres fædre.

Et resultat kan være, at sønnerne 'pendler' imellem én slags normer og opførsel, når de er sammen med forældrene, og en anden, når de er sammen med jævnaldrene kammerater (Mørck, 1998). Dermed tilpasser de deres praksis til de forskellige kontekster, de optræder i.

NETVÆRK BLANDT ETNISCHE MINORITETER

I hvor høj grad fædre tillader deres børn at leve efter 'danske normer', kan muligvis afhænge af, om de lever i tætte etniske netværk eller ej. Især de arbejdsimmigranter, der er kommet til Danmark via kædemigration, har store familie- og etniske netværk, mens flygtninge hyppigere står uden sådanne netværk.

Således fortæller flere mænd, der er flygtet til Danmark, at de har mistet kontakt til store dele af deres familier på grund af såvel flugt som død eller forsvindinger, og de er derfor meget alene i Danmark i dag. Khalid beskriver fx, at hans bror var forsvundet, efter han var blevet nægtet opholdstilladelse i Danmark. Hans nære netværk i Danmark er dermed blevet afgrænset til hans kernefamilie:

Det var lidt svært for mig i denne situation, fordi jeg ville, at min bror bliver her i Danmark sammen med mig. Vi kan finde ud [af det], vi kan arbejde sammen. Jeg har ikke nogen her i Danmark, som jeg har som min egen familie (Khalid, 42 år, Fjernøsten).

42-årige Ahmed, der flygtede fra Afrika til Danmark i 1998, og hvis kone blev ægteskabssammenført i 2000, har heller ikke set familien i Afrika siden. Familien har dog en stor betydning for ham. Han sender penge hjem hver måned, ringer til dem i weekenden og udtrykker en længsel efter sit oprindelsesland. Han har kontakt til andre familier og også etniske foreninger her i Danmark, men giver udtryk for, at de ikke kan erstatte familien. Han giver i det hele taget udtryk for at opleve sig selv, konen og deres seks børn som en lille lukket enhed.

Netværk og social kontrol

I modsætning til flygtningene, der ofte mangler sociale netværk, lever en del af de interviewede indvandrere fysisk tæt sammen. En sådan fysisk koncentration, ofte i sociale boligområder, muliggør, at man gensidigt

holder øje med, hvad man anser for 'afvigende adfærd', og dette kan have karakter af stærk social kontrol.

En sådan følelse af kontrol beskriver andengenerationsindvandreren Jakup. På den ene side oplever Jakup en styrke ved at have en stor familie og et udvidet etnisk netværk i Danmark. På den anden side føler han også, at den sociale kontrol i minoritetssamfundet kan være snærende. Dette har især haft betydning i Jakups teenageår, hvor han kæmpede for en højere grad af frihed. Selvom Jakups konflikter umiddelbart udspandt sig imellem ham og faderen, var det øvrige etniske netværk også impliceret, som han fortæller om her:

Da jeg så skulle til de der fester på gymnasiet, der starter klokken otte og slutter klokken tolv, så skulle jeg være hjemme klokken ni. Og jeg kunne altså ikke forklare min far ... ”Jamen det starter kl. 8” ... Altså, inden festen er startet, der kan jeg da ikke være hjemme ... Så der havde jeg nogle hårde kampe med ham ... Den blev måske halv ti. Og så fik jeg en røvfuld – og gradvist optrappede det. Jeg tror også, det handlede meget om familiepres. Fra andre [indvandrere] familier, der vil sige: ”Hov, hans dreng på 15 år, han går rundt med danskere, og han er sgu blevet dansker”. For jeg tror, at den største kamp, det er ikke at blive som dem, men bevare sig selv.

På et tidspunkt så kommer jeg hjem. Og så får jeg skældud. De går helt amok. Jeg var begyndt at spise pølser! [sagde de]. Nej, det var jeg ikke – ”Hvor har I det fra?” Det var nogen af naboerne, der havde set mig på Nørrebrogade ved en pølsevogn. Det var også sandt. Min klassekammerat og jeg, vi følges ad hjem fra gymnasiet, og han får lyst til en pølse, og jeg venter. Altså! Og der tror jeg, at presset kom fra netværket, fra samfundet i samfundet (Jakup, 36 år, Mellemøsten).

Uden det tætte etniske netværk ville Jakups far ikke få de samme informationer om hans søns gøren og laden, men faderen ville heller ikke være under det samme pres for at styre sin søns opførsel. Jakup tror, at ”... presset kom fra netværket, fra samfundet i samfundet.” Ifølge det etniske minoritetsmiljøes opfattelse ligger ansvaret for Jakups opførsel hos Jakups far. Med andre ord undergraver det faderens maskulinitet i forhold til det etniske minoritetssamfund, hvis han ikke kan holde sin

søn inden for de grænser for 'acceptabel adfærd', der er afstukket i dette. Uden tilstedeværelsen af et sådan netværk havde Jakup måske fået lidt længere snor, hvilket han også fik, da han under sin uddannelse valgte at flytte langt væk fra forældre og det etniske minoritetsmiljø, han var opvokset i.

Hjemlandet inddrages

Den tætte sociale kontakt og kontrol foregår ikke kun blandt folk bosat i Danmark – familie i det oprindelige hjemland kan også blive inddraget. For eksempel fortæller en familiesammenført mand, Halil, følgende om en krise i hans ægteskab, der var endt i skilsmisse: "Så snart der er dårlighed i hjemmet, så snart der er skænderi, så giver det ekko i [hjemlandet]". Han fortalte, at hans dansk-opvoksede kone flere gange ringede til hans mor midt om natten, og "... sagde, at din søn gjorde sådan og sådan og sådan", for at få svigermoderens støtte i deres ægteskabelige konflikter. Dette er igen et eksempel på, hvordan den enkelte mands adfærd blandt etniske minoriteter kan være spundet ind i et væv af relationer, og at fx forældre bliver holdt ansvarlige, også for deres voksne børns adfærd.

Med en anderledes migrationshistorie kan ens liv forme sig uden den slags tætte netværk. Det er tilfældet for Orhan. Ingen fra hans familie var udvandret, men da han var i starten af tyverne, forlod han Mellemøsten for at opleve verden. Efter ophold i Østrig, Tyskland og Sverige kom han illegalt til Danmark og opholdt sig her et par år, inden han blev udvist af landet. Under opholdet mødte han en fraskilt kvinde med samme oprindelsesbaggrund. De holdt kontakten de næste par år og besluttede sig til slut for at gifte sig, hvorefter Orhan blev familiesammenført til Danmark. Nu bor han sammen med sin kone og hendes to børn af første ægteskab. På grund af sin anderledes migrationshistorie mener Orhan, at han er den eneste person fra sin landsby i Danmark:

Normalt har du noget familie her – en onkel, en tante. Men jeg har slet ingen. Så hvis jeg laver noget den ene dag, så hører min far det ikke. Så jeg skal ikke høre: "Du gjorde sådan og sådan" dagen efter. Og det er dejligt (Orhan, 28 år, Mellemøsten).

Uden den tætte sociale kontrol – som med brug af telefon, sms og e-mail kan gå på tværs af landegrænser dagligt – er Orhan dermed langt mere fri til at opføre sig, som han selv ønsker.

SAMMENFATNING

Migration indbefatter ofte store omvæltninger. Dermed kan mænd fra førstegenerationen komme til at opfostre børn under meget anderledes vilkår end dem, de selv er vokset op under. Især for de mænd, der klarer sig dårligt på arbejdsmarkedet, kan det være vanskeligt at varetage forsørgerrollen og i det hele taget være den udadvendte person, som medierer mellem familien og samfundet.

En central udfordring forbundet hermed knytter sig til en spænding imellem autoritet og statustab: Hvordan skal man som far håndhæve sin autoritet og få sine børns respekt, hvis ens maskuline position er blevet svækket af migrationen? Hvordan skal man som søn respektere en sådan far, hvis hans livserfaringer synes af ringe værdi i den danske kontekst? I nogle tilfælde kan det svække fædrenes autoritet og selvrespekt i en sådan grad, at det kan blive smertefuldt både for dem selv og for deres sønner.

Fædrene gav hyppigt udtryk for ønsker om at påvirke deres børns valg af fx uddannelse og ægtefælle. Dette oplever de selv som et udtryk for omsorg. Vurderingen af ens evner som far afhænger desuden af sønnens adfærd. Dette afspejler en personopfattelse, som er karakteristisk i mere kollektivistisk orienterede samfund. Her udgør familien en enhed, som individet er en integreret del af, og familiefællesskabet er et projekt med gensidige forventninger (Bredal, 2004). Faderlige ønsker om styring af deres sønner kan blive forstærket af den sociale kontrol, der eksisterer i visse etniske minoritetssamfund i Danmark.

Sønnernes adfærd er også vigtig for fædrene, fordi den er af betydning for familiens fremtid i Danmark. Dette afspejler fædres forventninger om, at sønnerne 'samler op' på dét, de har mistet, og på fædrenes ambitioner om, at deres sønner får et godt og succesrigt liv i det danske samfund – ikke mindst på arbejdsmarkedet.

For unge mænd opvokset i Danmark kan fædrenes ønsker om at forme deres liv skabe grobund for såvel konflikter som for pendling

imellem forskellige praksisser, afhængig af hvilke kontekster mændene fra andengenerationen indgår i (Mørck, 1998; Walle, 2004).

Når det er sagt, skal man dog ikke overse, at relationen imellem fædre og sønner på tværs af fortællingerne også i høj grad handler om tætte bånd og kærlighed. Mange førstegenerationsmænd beskriver ligeledes en høj grad af tilpasning til danske forhold og lever nu – uanset deres egne anderledes opvækstforhold – i kernefamilier med to udearbejdende forældre, hvor begge forældre deltager i såvel husarbejde som børneomsorg. Endvidere støtter fædrene såvel døtres som sønners uddannelse, og de tillader generelt deres børn en – efter fædrenes egne meninger – udstrakt grad af personlig frihed.

OM AT VÆRE ÆGTEMÆND OG 'ÆGTE MÆND'

Såvel i den offentlige som i den akademiske debat har der været interesse for, hvordan migration fra tredjeverdenslande til vestlige lande påvirker forholdet mellem ægtefæller, fx med hensyn til huslig arbejdsfordeling og magtforhold.

Som vi var inde på i det foregående kapitel, medfører migration ofte ændringer i den økonomiske situation. Mændene kommer ofte fra en kontekst, hvor manden har haft rollen som forsørger, og hvor hans indtægt har givet ham magt og medvirket til at opretholde et traditionelt kønsrollemønster. Herfra ankommer de til en dansk kontekst, hvor arbejdsmarkedsdeltagelsen blandt kvinder er blandt verdens højeste (OECD, 2007).

Dette har betydning for de etniske minoritetskvinders deltagelse på arbejdsmarkedet. Selvom kvinder fra første generation godt nok har en væsentlig lavere arbejdsmarkedsdeltagelse end danske kvinder, har de langt mere lønarbejde end kvinderne i de lande, de kommer fra (Knocke, 1999; Ålund, 1991). Etniske minoritetskvinders entré på arbejdsmarkedet kan således have en negativ effekt på en traditionel manderolle, som er baseret på, at manden har forsørgerstatus (Akpınar, 2003), og kvindernes øgede udearbejde kan endvidere potentielt føre til en omfordeling af pligter og privilegier.

En vifte af studier har dog vist, at migration og kvindelig erhvervsdeltagelse ikke nødvendigvis resulterer i en mere ligelig arbejds-

fordeling i hjemmet og en højere grad af kvindelig selvbestemmelse. Det kan ligeså vel resultere i, at kvinderne bliver ansvarlige for såvel lønarbejde som arbejde i hjemmet. Forskningen viser således, at migration ikke påvirker kønsroller på ensartede og forudsigelige måder (Kadioglu, 1994; Menjivar, 1999; Pratt & Yeoh, 2003).

I det følgende vil vi derfor kigge nærmere på, hvordan det ægteskabelige samliv og kønsrollefordelingen former sig for vores 16 informanter.

MIGRATION OG FORANDRINGER I ØKONOMI OG KØNSROLLER

Vores undersøgelse peger på, at migrationen til og integrationen i det danske samfund opleves forskelligt blandt etniske minoritetsmænd. Nogle oplever et tab af maskulinitet, mens andre justerer deres maskulinitetsopfattelse og ændrer deres samlivsform – disse ændringer opleves ofte som positive.

Flere mænd fortæller selv, at økonomi – helt konkret hvor pengene kommer fra – kan have en afgørende betydning for den traditionelle fordeling af kønsroller. En sådan historie fortæller Khalid. Han flygtede til Danmark med konen og deres to sønner i 2000. Parret blev skilt i 2004. I Khalids egen forståelse er deres skilsmisse et resultat af de forandringer i kønsroller og ægteskab, som migrationen fra den ene type samfund til den anden indebærer:

[I oprindelseslandet] hører konen mere efter sin mand end her. Det er fordi, hendes mand går ud og arbejder og tjener penge og bestemmer. Hvis konen ikke arbejder, skal hun altid høre efter sin mand ... Da vi kom til Danmark, blev situationen vendt om. Det er, fordi kommunen betalte i begyndelsen til hende og til mig. Det var ok.

Bagefter gik jeg på arbejdsmarkedet. Jeg var selvstændig i fem år, [men] bagefter gik jeg ned. Det var svært. Det var, fordi jeg ikke var dygtig nok, ikke god nok ... I [Fjernøsten] var jeg den person, som klarede vores økonomi. Men her var det kommunen, som giver penge til familien og til mig. Situationen blev mere end 80 pct. vendt om på grund af økonomi. Nu forstår jeg,

at økonomi betyder meget her i livet. Økonomi giver nye tanker og idéer.

Lige nu, fx når jeg ringer og spørger til vores børn, så gider de ikke at snakke så meget med mig, og hun [ekskonen] siger: 'Hvis du vil se dine børn, så må du komme og hente dem'. Det kommer an på økonomi. Hvis jeg var hovedpersonen i familien, ville det ikke give hende lov til at modsige mig. Men her er hun mere stærk end mig. Meget hurtigt, uden at være bange eller få stress, siger hun nej til så mange ting ... (Khalid, 42 år, Fjernøsten).

Efter sin konkurs med sin virksomhed var Khalid således fraskilt og arbejdsløs, mens konen boede med børnene, klarede sig selv økonomisk via det offentlige hjælp og var ved at færdiggøre en mellemlang uddannelse. Mens Khalid i hjemlandet havde været familiens økonomiske overhoved, er hans situation kraftigt forringet i Danmark. Som konsekvens heraf føler Khalid, at han havde svært ved at være autoritet over for hustru og børn.

Det bliver: 'kvinden, der bare sidder og bestemmer hele tiden'

Også James, der flygtede fra Afrika til Danmark i 2001, har oplevet noget tilsvarende. På interviewtidspunktet var han flyttet fra sin afrikanske kone, som han havde mødt i Danmark og havde to små børn sammen med. Først blev James fyret fra sit arbejde som led i en fyringsrunde. Så smed konen, der gik hjemme, ham ud på grund af for mange skænderier og uenigheder. Indtrykket var, at konen var træt af, at han dominerede i forholdet, bl.a. med hensyn til børneopdragelse. Også deres svage situation på arbejdsmarkedet havde belastet familielivet. Ligesom Khalid fremstiller James dette som en følge af livet i Danmark, som giver kvinden større følelse af ret til at bestemme. Om årsagen til, at de var gået fra hinanden, sagde han:

Hun ville ikke høre efter mig. Og jeg tror, at det er danskernes problemer. Det er ligesom, du kommer her ... en pige og en kvinde får stort ansvar hjemme. Bagefter bliver det kvinden, der bare sidder og bestemmer hele tiden. Ja, jeg accepterer det nogle gange, men når det kommer til børnene, så siger jeg: "Du må ikke behandle barnet sådan", men hun siger "nej" ... Jeg bliver

meget ked af det ... Jeg har et dårligt liv. Jeg vil bare give et godt fundament til mine børn ... Og jeg var meget træt, jeg arbejdede som en maskine 18 timer om dagen ... Men jeg tænker bare, at hun er doven, fordi hun ikke hører efter mig (James, 38 år, Afrika).

Khalid og James er eksempler på, hvor dårligt det kan gå for etniske minoritetsmænd efter ankomsten til Danmark. Eksemplerne lever på mange måder op til de gængse antagelser om, hvordan kønsroller bliver vendt om ved ankomsten til Danmark. Her får det offentlige – frem for mændene – stor økonomisk betydning, og hustruerne får større mulighed for fx at uddanne sig og tage lønarbejde, end de havde i hjemlandet. For mænd kan dette betyde tab af autoritet i familiens og i deres egne øjne. I vores interview forbinder sådanne mænd gennemgående økonomiske begrænsninger med mangel på respekt, i og med at de har oplevet, at respekten for dem ophørte, når deres funktion som familiens forsørger trådte ud af kraft. Selvom alle de interviewede mænd mener, at kønsrollerne har ændret sig efter migrationen, er det dog langt fra alle, der tegner netop dette billede.

Familier med stort fællesskab om det hjemlige arbejde

Nogle af mændene har oplevet, at migrationen har medført et anderledes og mere konstruktivt samspil imellem kønnene. Et eksempel er Ahmed fra Afrika, som sammen med sin kone har seks børn. De har begge fuldtidsjob. Når Ahmed sammenligner sig med sin far, peger han på, at livet i Danmark adskiller sig fra livet i Afrika på grund af den arbejdsfordeling, der er i Danmark. Denne indebærer for ham, at ”man er nødt til at arbejde sammen”. Han fortæller, at deres dagligdag med seks børn kræver megen ”planlægning”.

Ahmed og hans kone har ingen familie i Danmark, og de har dermed et begrænset netværk at støtte sig til og er derfor temmelig alene om tingene. Han beskriver sig selv og konen som værende ’meget tætte’. I hans fortælling forekommer et fravær af egentlige kønsroller, som synes at være blevet erstattet af en forskelsløs jævnbyrdighed mellem ham og konen, som er centreret om at ’holde sammen’ og ’hjælpe hinanden’, som han udtrykker det. Når han beskriver forandringen fra Afrika til Danmark, betoner han således denne forskelsløse jævnbyrdighed: ”Manden bliver far og mor, konen bliver far og mor”.

At kønsrollerne i netop denne familie har ændret sig så meget, skyldes formentligt, at det har været nødvendigt for familien at finde pragmatiske løsninger for at få en familie med seks børn til at fungere uden netværk at trække på. Modsat har netop fraværet af netværk sat faderen fri til at leve på denne måde, uden eventuelt at skulle høre for det.

Dette mønster ses også i en undersøgelse om ægtepars ændringer af husarbejde efter migration fra Italien til Canada. Her fandt man, at de største forandringer af det meget kønsopdelte mønster, der havde været i Italien, skete i familier, hvor presserende forhold gjorde det umuligt for kvinden at bevare sit tidligere hovedansvar (Haddad & Lam, 1994). Denne måde at håndtere nye familiemønstre på danner en interessant kontrast til de foregående eksempler, der i højere grad lever op til en mere stereotyp forestilling om, at etniske minoritetsmænd har vanskeligt ved fleksibelt at tilpasse sig de ændrede vilkår.

Man kan således tale om, at mændene indtager forskellige positioner i forhold til migrationens og integrationens udfordringer af de traditionelle kønsroller. Nogle oplever migrationen som et 'tab' af maskulinitet og søger at fastholde den traditionelt definerede maskulinitet, mens andre reviderer deres syn på maskulinitet og kønsroller.

FORSKELLIGE IDEALER OM KØNSROLLER OG MASKULINITETER

På baggrund af ovenstående beskrivelse af, hvordan kønsrollerne i praksis er forandret på grund af migrationen, er spørgsmålet, hvilke tanker mænd gør sig om at være en god ægtemand – og hvad de opfatter som en god hustru. Her tegner der sig forskellige positioner.

Mænd, som er dårligt stillet på grund af fx arbejdsløshed, påpeger oftere vigtigheden af, at hustruen viser dem respekt, og at de i nogen grad har kontrol over hende, fx ved at hun lytter til sin mand, og at hun ikke handler imod hans ønsker. Disse mænd forsøger at modvirke det bredere tab af kontrol og status, som migrationen har medført, ved at stramme kontrollen på hjemmefronten. Dette fænomen er velbeskrevet i litteraturen om kønsroller i en migrationskontekst (Akpınar & Aylin, 2003; Kandiyoti, 1988; Sever & Yurdakul, 2001).

For mænd, som indgår i ægteskaber med flere ressourcer, og hvor både mand og kone fx har arbejde, synes der at være en tendens til, at de tænker mindre i specifikke mande- og kvinderoller og snarere understreger selve indholdet af relationen mellem ægtefællerne, såsom tillid, gensidig hjælp og sammenhold. Disse mænd udtrykker også af og til en vis foragt over for mænd, der ikke behandler deres koner godt – fx den arbejdsløse indvandrermand, som tilbringer dagen i sofaen, mens han koster rundt med sin kone.

Endvidere peger vores materiale på en forskel mellem første og anden generation i vægtningen af mandens rolle som forsørger. Generelt vægtes denne rolle højere blandt andengenerationsmænd end blandt førstegenerationsmænd, hvilket bl.a. kan skyldes, at andengenerationsmændene generelt har bedre arbejdsmæssige muligheder end mændene fra første generation. At flere af de interviewede mænd fra anden generation understreger betydningen af at være ansvarsfuld familiefar og forsørger, kan også ses som en reaktion på fraværet af disse egenskaber hos deres egne fædre, som det er beskrevet i forrige kapitel.

Kønsmæssig komplementaritet eller ligestilling?

Overordnet kan vi opstille to modeller for, hvordan mand og kvinde spiller sammen i ægteskabet. Den ene model er kendetegnet ved kønsmæssig komplementaritet, hvor mand og kvinde har hvert sit ansvarsområde og dermed komplementerer hinanden. Den anden model er kendetegnet ved en højere grad af ligestilling, hvor man i højere grad er fælles om tingene. En mand, der beskrev sit ægteskab som bygget på kønsmæssig komplementaritet, var andengenerationsindvandreren Tarek. Hans hustru er familiesammenført fra hjemlandet. Om sin kone fortæller han:

Det er hende, der har hovedansvaret. Man kan kalde det ... det er hende, der er dronningen derhjemme. Det er også hende, der skal bestemme, om sofaen skal stå der eller ej (Tarek, 31 år, Fjernøsten).

Han selv derimod brugte meget tid på at arbejde, hvor han dels passede et job som mellemlider i en uddannelsesinstitution, dels kørte taxa i sin fars firma. Modsat Tarek fortæller Ashraf, at det danske liv, hvor såvel han som konen er udearbejdende, havde betydet en højere grad af ligestilling på hjemmefronten, end det havde været tilfældet i hjemlandet:

Herovre er vi begge to på arbejde, og så deler vi med hinanden. Derovre deler man ikke med konen. Man kommer fra arbejde, og konen venter derhjemme med mad. Men herovre er begge to på arbejde, og så mødes man om aftenen, så har man børnene, og man deler arbejdet. (Ashraf, 40 år, Fjernøsten)

Tilsvarende lyder det fra Mahmut, der er blevet familiesammenført med en kvinde, der er opvokset i Danmark:

Vi laver alt sammen. Livets mening er jo at forstå hinanden, at komme overens. Fx så arbejder min kone jo, og så laver jeg noget i huset – der er ikke noget med, at det skal jeg ikke, fordi jeg er en mand. Jeg hjælper. Jeg hjælper med at købe ind – for det kan min kone ikke nå – og selvom hun kunne nå det, så skal hun hellere hjem og give børnene opmærksomhed. Lige nu har jeg tid [han var for nylig blevet arbejdsløs], så jeg køber ind. På den måde er vi meget gode (Mahmut, 28 år, Mellemøsten).

Ligesom i disse to eksempler fortæller mange af mændene, at de er engageret i husarbejdet, og at de ikke oplever, at det er noget, som undergraver deres maskulinitet. Tværtimod fremhæver de, at denne adfærd viser, at de var ansvarlige og engagerede ægtemænd.

Dog tyder passage på, at det stadig er kvinderne, som klart har det største ansvar og de fleste opgaver. For eksempel brugte Mahmut i citatet ovenfor ordet 'hjælper' om sin egen indsats, hvilket indikerer, at hans kone har det overordnede ansvar for disse arbejdsopgaver. Dette er også tilfældet i mange nordiske familier, hvor mandens rolle er en 'hjælper', mens hustruen har det hjemlige hovedansvar (Olsen & Aarseth, 2006).

Hvorledes den reelle arbejdsdeling i disse familier ser ud, kan dette materiale – som udelukkende er baseret på mændenes egne fortællinger – ikke afgøre. Det er en mulighed, at den kraftige fokus på ligestilling i Danmark kombineret med vores egen position som kvindelige forskere kan have haft indflydelse på mændenes beretninger. For eksempel ved vi fra en survey fra 2006, at den kønsmæssige fordeling af husarbejde i etniske minoritetsfamilier er mere skæv, end det er tilfældet i danske familier (Jakobsen & Deding, 2006). Surveyen viser dog også, at der er store forskelle imellem forskellige nationaliteter: I undersøgelsen ind-

gik i alt ca. 1.200 tyrkere, pakistanere og iranere og knap 800 danskere. Undersøgelsen viste, at arbejdsfordelingen i pakistanske familier var meget kønstraditionel, mens arbejdsfordelingen i iranske familier i høj grad lignede det mønster, man ser blandt danskere (Jakobsen & Deding, 2006). Dette er blot endnu en understregning af, at etniske minoritetsmænd ikke kan skæres over en kam.

FAMILIESAMMENFØRTE MÆND PÅ HJEMMEFRONTEN

I forbindelse med denne rapport interviewede vi fem mænd, der for relativt nylig var blevet familiesammenført med kvinder i Danmark. De var blevet gift med kvinder fra andengenerationen, der var opvokset her i landet. Disse mænd er stadig dårlige til dansk, så vi interviewede dem på deres modersmål for på den måde at høre deres fortællinger om at skulle etablere sig som (ægte)mænd i en ny national kontekst og leve sammen med hustruer, der er vokset op under meget anderledes vilkår end dem selv. Ægteskabsmigrationen har for disse mænd medført en omvending af det traditionelle mønster: Hvor det i patriarkalske samfund almindeligvis er bruden, der overgår til mandens familie, er det i deres tilfælde i stedet gommen, der har forladt sine forældre for at flytte ind hos – eller i nærheden af – brudens familie i Danmark.

I lande, hvor mænd anses for at skulle være 'familieoverhoveder' med ansvar for såvel forsørgelse som – i varierende grad – deres hustrus opførsel og ærbarhed, kan sådanne mænd have vanskelige vilkår: Mens deres koner taler dansk flydende og eventuelt har danske uddannelser, kan mændene være deres hustruer såvel sprogligt som økonomisk underlegne. Dette kan vanskeliggøre mændenes muligheder for at leve op til deres egen opfattelse af det at være en 'rigtig mand' (Timmerman, 2006). Omvendt kan det give kvinderne i sådanne ægteskaber relativt mere magt, end det ellers ville have været tilfældet (Lievens, 1999).

I tilfælde af konflikter i ægteskabet står sådanne familiesammenførte mænd endvidere ofte svagt, fordi deres koner har deres forældre som støtte, mens mændene selv har efterladt meget af deres netværk. Hvis ægteskabet ikke fungerer og ender med skilsmisse inden for syv år, kan gommen desuden risikere at blive udvist. Alt i alt er det vanskelige

vilkår for at finde egne ben i et nyt liv som immigrant og (ægte)mand (Gallo, 2006; Charsley, 2005).

Behov for tilpasning til højere kvindelige frihedsgrader

De familiesammenførte mænd fortæller, at de inden afrejsen var klar over, at de ville ankomme til anderledes forhold. Dette står særlig skarpt hos Cemal, der fortæller, hvordan han havde mødt sin kommende hustru til et bryllup i sin landsby, som hun havde besøgt i sommerferien. De udvekslede i hemmelighed telefonnumre og korresponderede dernæst i de efterfølgende måneder pr. mail. Her måtte Cemal forholde sig til, hvilke frihedsgrader han ville tillade, hvis han og pigen blev gift:

Hun spørger mig: ”Hvad vil du give tilladelse til, og hvad vil du ikke give tilladelse til?” For eksempel forklarer hun mig: ”Jeg går på skole, og når jeg møder drengevenner fra uddannelsen, så krammer jeg dem, og det kan ske, at vi kysser. Det betyder ikke, at vi er kærester, men sådan gør jeg”. Og jeg – jeg tænkte og tænkte.

Og så kom jeg frem til, at ... Jeg mener, ”sten bor i jorden”. Det siger man – altså ... dette kan hun lide, dette kan hun ikke lide. Dette gør hun, dette gør hun ikke. Og da jeg kom [til Danmark] og så hende gøre sådan, så gik jeg ikke imod det.

Hvis vi var blevet arrangeret gift [uden at kende hinanden], så kunne jeg have sagt: ”Det kan jeg ikke lide, det vil jeg ikke have, at du gør”. Så kunne jeg være gået meget imod hende – ”hvorfør gør du dit, hvorfør gør du dat?” Men fordi vi havde snakket om det først, så forstod vi hinanden bedre (Cemal, 25 år, Mellemøsten).

Den opvækst i det kønsblandede og ‘frisindede’ Danmark, som Cemals kone havde fået, ligger langt fra den delvise kønsadskillelse, som Cemal er opvokset med. Spørgsmålet om, hvorvidt han ville tillade hende at kysse mandlige venner, var dermed ikke helt let for Cemal at besvare, men efter en vis tøven tilpassede han sig til de normer og forhold, hvorunder hans kone havde levet. Som han siger: ‘sten bor i jorden’ – dvs. ‘skik følge eller land fly’. At netop den frie omgangsform imellem kønnene kan afstedkomme sammenstød, fordi nyankomne ægtemænd i

transnationale ægteskaber føler sig krænkede, fremgår også af studier blandt asiatiske mænd i Storbritannien (Charsley, 2005).

Huslige mænd – tøffelhelte eller gode ægtefæller?

Ligesom Cemal fortæller, at han accepterer sin kones 'danske' omgangsform, fortæller de tyrkiske familiesammenførte unge mænd, at de også har tilpasset sig danske forhold, fx ved at deltage aktivt i husarbejdet i et (føler de selv) omfattende omfang. Med svagere netværk og ringere sproglige og uddannelsesmæssige ressourcer har disse mænd sandsynligvis ikke nogen stærk position at udøve en traditionel patriarkalsk magt fra. En sådan svækkelse kan i sig selv føre til interne konflikter i det etniske samfund om, hvad 'en rigtig mand' er, og demonstrerer eksistensen af brudflader og forandringsprocesser inden for de etniske minoritets-samfund.

Her fortæller familiesammenførte Cengiz om, hvordan andre mænd i minoritetssamfundet reagerede på, at han deltog aktivt i hjemmets rengøring:

Hos os bliver man nogle gange kaldt 'tøffelheld', når du hjælper din kone. Når du gør rent, så siger de om manden, at han er en 'tøffelheld': "Han gør, hvad hans kone siger, han skal gøre". "Han er ikke en mand" – noget i den stil.

Men jeg arbejder fx med rengøring. Jeg gør rent i syv timer – jeg gør skoleklasser rene, og jeg gør skolebørnenes toiletter rene. Og de kan blive meget beskidte! Så hvis jeg kan gøre rent på en skole, hvorfor skulle jeg så ikke kunne gøre rent hjemme?

Interviewer: Hvordan svarer du de andre [indvandrer-mænd], når de siger sådan til dig?

Jeg siger til dem: "Du arbejder selv med rengøring. Du gør rent på en skole – du gør toiletter rene. Så gør dog også rent hjemme først"... Jeg kan have lyst til at sige til dem, der sidder i kaffehusene: "Hvorfor sidder du her? Gå hjem og hjælp din kone. Det er din kone, er det ikke?" Hos dem er det stadig de gamle tider. Nogle er i 1980'erne. Nogle er, som om de var i 1800-tallet. Og

nogen er, som om de var i stenalderen (Cengiz, 26 år, Mellem-østen).

Her modstiller Cengiz to slags indvandrermand: Dem, som ikke hjælper deres koner hjemme, men sidder på kaffebar med andre mænd. Og dem, der – som ham selv – deltager i husarbejdet. Den første slags beskriver han som ‘de gammeldags’ – endda ‘stenalderagtige’ – mænd, som fastholder den traditionelle kønsarbejdsdeling, mens han beskriver den anden slags som ‘moderne mænd’ som ham selv. Ved at indplacere sig selv som moderne frem for traditionel bringer Cengiz også sig selv på linje med ‘danske værdier’ om kønsarbejdsdeling i hjemmet, uanset hvad vi (som danske interviewere) forventes at tro om en indvandrermand som ham. Han gør med glæde rent hjemme, for at kvinden i hans liv ikke skal hænge på det hele. Hvor nogle mænd ser toiletrengøring som symbol på umandig underkastelse af hustruen, fremstiller Cengiz det som en moderne mands ansvarsfulde valg. For en rigtig mand støtter og hjælper i familien.

Som nævnt er maskulinitet ikke noget, der er givet på forhånd, men kan have forskelligt indhold, afhængig af hvilken kontekst det indgår i, og hvilke rammer det fortolkes inden for. Cengiz’ fortælling er et eksempel på en bevægelse i opfattelsen af ‘det maskuline’ blandt etniske minoritetsmænd, og den vidner om, at de etniske minoritetsmænd også internt strider om, hvad der er maskulint – blandt andet i kaffehusenes maskuline møderum. Samtidig vidner Cengiz’ fortælling om, at de standende meninger i sådanne maskuline fællesskaber tillægges betydning. Faktisk er det ofte imellem mænd, at grænserne for, hvad der er ‘mandigt’, og hvad der er ‘umandigt’, drages. De maskuline fællesskaber kan danne ramme for aktiviteter og samvær etniske minoritetsmænd imellem og kan på den måde også komme til at udgøre vigtige frirum for disse mænd (Walle, 2007).

SAMMENFATNING

Migration indebærer ofte forandringer i kønsrollemønsteret, som kan have betydning for maskulinitetsforståelsen. Imellem ægtefæller kan forandringerne hænge sammen med såvel ændrede økonomiske forhold

som at skulle leve i et samfund, der i høj grad har forventninger om, at kvinder og mænd er ligestillede.

I nogle tilfælde oplever mænd med etnisk minoritetsbaggrund, at deres position som forsørger undermineres. Dette opleves af nogle som et tab af maskulinitet, og nogle mænd reagerer derfor ved at søge at fastholde en traditionelt defineret autoritativ manderolle. I andre tilfælde kan forandringer – fx at begge ægtefæller bliver udearbejdende – føre til, at mændenes idéer om maskulinitet og kønsroller ændres. Dette kan komme til udtryk ved, at der opstår en mere symmetrisk magt- og ansvarsfordeling i familierne. Endelig kan ægtefæller fungere i forhold, hvor arbejdet imellem dem er fordelt ud fra et princip om kønskomplementaritet frem for ligestilling.

De fleste af de mænd, vi interviewede til dette projekt, giver udtryk for, at de deles om husarbejdet, og at de ikke føler, at dette underminerer deres maskulinitet. Andre studier viser dog, at det i etniske minoritetsfamilier – som det også er tilfældet blandt danske familier – er kvinderne, der har hovedansvaret for husarbejdet.

HYBRIDER OG NYE MASKULINE KONSTRUKTIONER

Maskulinitet formes blandt andet af kulturelle processer, men ikke på nogen kulturelt entydig måde (Beynon, 2002; Seidler, 2006). Som beskrevet i forrige kapitel er maskulinitet foranderlig, hvilket gælder for både etniske minoritets- og majoritetsmænd.

I dette kapitel tager vi udgangspunkt i to andengenerationsmænd – Tarek og Jakup – og deres fortællinger om at udleve deres identiteter som mænd på to vidt forskellige måder. Dermed ønsker vi at beskrive såvel kompleksiteten i sådanne mænds liv som konstruktioner af nye måder at leve på. Vi afrunder kapitlet med at inddrage nogle af de maskuline forbilleder og idealer, som mændene – såvel fra første som fra anden generation – giver udtryk for.

FORSKELLIGE MÅDER AT LEVE PÅ I ANDEN GENERATION

Tarek er 31 år og er opvokset i Danmark i en fjernøstlig familie. Han er uddannet ingeniør, men arbejder som mellemleder på en uddannelsesinstitution. Han er gift i et arrangeret ægteskab med en kvinde fra forældrenes hjemland. Hun læser til pædagog, og parret har to børn sammen.

Jakup er 36 år og er opvokset i en familie fra Mellemøsten. Han har en afbrudt videregående uddannelse bag sig og er selvstændig i detailhandlen. Efter et kortvarigt ægteskab med en familiesammenført kone har han i dag to børn med en dansk kæreste, som han bor sammen med.

Der er store forskelle i Tarek og Jakups måde at leve på, men samtidig er der også fællestræk i måden, de har blandet elementer fra forskellige kontekster i skabelsen af deres liv i dag. Deres to beretninger eksemplificerer to typiske måder at opfatte og forvalte maskulinitet på blandt mænd med etnisk minoritetsbaggrund. Samtidig illustrerer de to beretninger, hvor stort et spænd der er i maskulinitetsopfattelsen blandt denne gruppe.

Tarek: Komplementære kønsroller

Som nævnt i forrige kapitel lægger Tarek i sit interview vægt på, at ægtefæller ikke skal være ens, men derimod komplementere hinanden: Hvor kvinden står for husarbejdet og omsorg for børnene, er manden ansvarlig for den økonomiske forsørgelse. Dette udlægger Tarek som en grundlæggende, biologisk betinget forskel imellem kønnene, hvor det er på sin rette plads, at han – som mand – bestemmer mere end sin kone, i hvert fald på områder uden for hjemmets domæne:

Jeg tror en mand, han er en mand af naturlige årsager, og en kvinde, hun er en kvinde. Jeg tror ikke, man kan ændre på det, og sådan er det bare. Jeg tror, enhver mand har det instinkt, at han er en forsørger, og jeg tror, at det er lige meget, om han er en indvandrer eller en dansker eller hvad han er – han skal arbejde. Jeg tror, det er vigtigt, at der en derhjemme, der får det til at fungere ...

Jeg tror, man skal passe på med at snakke om alt det her med lighed, for man kan godt have lighed, men man kan have lighed på forskellige punkter – man kan ikke bare være lige på alt ... Jeg tror slet ikke, mennesket er bygget op på den måde. Jeg tror, det hele vil kollapse. Der er nogle ting, som mænd er bedre til, og der er nogle ting, som kvinder er bedre til, og sådan er det bare ...

En mand, han bør være den stærke, og han bør være den, der siger stop og sætter nogle grænser, hvor kvinder de er sådan – altså nu taler jeg ud fra mine egne erfaringer – de er me-

get sådan vaklende, meget følelsesmæssigt prægede... Der skal en mand kunne gå ind og sige ”sådan skal det være, og jeg har besluttet det (Tarek, 31 år, Fjernøsten).

Det er således Tarek, der tjener pengene til familien. Hans kone har ikke arbejde, mens han dels har fuldtidsjob på en uddannelsesinstitution, dels kører taxi i sin fars firma. I Danmark har en familie generelt behov for to indtægter, hvilket Tarek i deres familie har eneansvaret for. Børnene, derimod, er i høj grad konens ansvar:

Det er hende, der tager klapvognen og tager barnet op, hvis det græder, og så kan det være, at der er nogle, der tænker, at manden han er bare ligeglad, men de har bare ikke forstået, hvordan det fungerer ... De ved ikke, at jeg måske var ude og køre taxa 12 timer i nat, og jeg er træt, men det ved min kone... Og så sørger hun så ekstra for, at jeg bare går og ikke skal tage mig af, hvad børnene laver (Tarek, 31 år, Fjernøsten).

Idet konen er familiesammenført fra Pakistan virker det heller ikke – ud fra Tareks fortælling – som om at arbejdsdelingen er til diskussion, og Tarek giver udtryk for, at han har et godt og harmonisk familieliv.

Jakup: Presset til større hjemligt ansvar

Jakup fra Mellemøsten har tidligere været gift med en kvinde fra sine forældres hjemland, men ægteskabet gik hurtigt i stykker. Efter skilsmis-sen har den første kone forladt Danmark igen. Senere er han blevet kæreste med en dansk kvinde. De er ikke gift, men har to børn sammen. I starten af deres forhold forventede Jakup, at den danske kæreste var hovedansvarlig på hjemmefronten, så han kunne fastholde sit sociale liv uden for hjemmet. Men deri var kæresten slet ikke enig:

Der har det været lidt svært for mig at være [indvandrer] – og en [indvandrer]mand – jeg er opdraget til, at børn og amning og alt det der, det er kvindeting ... Der har vi haft nogle kampe, hvor jeg har sagt: ”Hør nu her, det er dig, der er mor, det er naturligt, at du skal amme – og så er det okay, at jeg tager til en fødselsdag”. Men så har hun følt sig sådan: ”Nej, det er ikke okay. Så skal du være solidarisk hjemme og – det bliver kedeligt.” Og der

har vi haft nogle småkampe, hvor ... på sigt, der kan jeg måske godt se: Det er også rigtigt, det hun siger. Det kunne måske være meget trygt, at jeg måske bare var der ... Så derfor synes jeg også, at det har været svært for mig at blive far – vænne mig til det, mentalt (Jakup, 36 år, Mellemøsten).

Jakup understreger, at han i dag tager stor del i omsorgen for sine børn. Men citatet viser, at dette ikke bare er noget, han har 'valgt' at gøre – det er også noget, der er affødt af en dynamik med hans børns mor. Deres forhold har udgjort en snitflade imellem forskellige forestillinger om, hvordan hverdagen med et spædbarn skal se ud, og hvordan en 'god far' og en 'god kæreste' skal opføre sig. At finde frem til løsninger her – og dermed også nye måder at være far på, end Jakup umiddelbart havde forestillet sig – har krævet forhandlinger og kampe. Sådanne krav om forandring er Tarek ikke blevet mødt med. Han har kunnet hvile i at være far og forsørger på den måde, han havde forventet sig, at det skulle være.

Forskellige fortolkninger af forsørgeransvar

Ligesom Tarek og Jakup har et forskelligt syn på mænds deltagelse på hjemmefronten, har de også et forskelligt syn på, hvor vigtigt det er, at manden tjener pengene og forsørger familien.

Tarek er meget væk hjemmefra for at tjene penge. Dette er for ham ikke kun vigtigt i forhold til at kunne forsørge sin familie, han bruger også sin gode indtjening til at positionere sig i forhold til danske mænd. For eksempel fortalte Tarek følgende om at køre taxa med danske kunder:

Så spørger [kunderne] mig: ”Nå, hvad laver du, hvorfor kører du taxa og er det dit fuldtidsarbejde?”

[Og jeg svarer:] ”Nej, rent faktisk ikke. Jeg er uddannet ingeniør og [mellemløder].

[Og kunderne spørger:] ”Hvor bor du så henne?”

”Jamen jeg bor et godt sted i en ejerlejlighed ikke, og jeg har bil”.

Så begynder de sådan ... det er ikke bare en almindelig indvandrer, som de bare ser ude på gaden, og som bare hænger ud. Det er nogen, der har klaret sig godt. Jeg har også følt, at

nogen bliver lidt jaloux – altså, man kører jo i en bil, der koster næsten en million ... [Så tænker de:] ”Du er ikke bare en almindelig taxachauffør” – måske er man endda bedre end ham, der sidder i bilen (Tarek, 31 år, Fjernøsten).

Som det fremgår af dette citat, bruger Tarek sin uddannelse, sit arbejde, sin indtjening og sine materielle goder – som lejlighed og bil – til at positionere sig. Dels hæver det ham op over ‘almindelige indvandrere’, som bare ‘hænger ud’, det vil sige er arbejdsløse. Dels hæver det ham over de danske kunder i bilen, som han ellers oplever umiddelbart ser ned på ham på grund af hans indvandrerstatus.

I modsætning hertil understreger Jakup, at penge ikke er en drivkraft for ham, og at materielle goder ikke er nær så vigtige som samvær med familien. Han betragter således ikke evnen til at tjene godt som noget, der øger en mands status. I stedet fortæller han om sig selv og sin kæreste:

Vi er ikke sådan nogen typer, som vil pantsætte os i 30 år og købe bil og pensionsopsparing. Så der er mange, der synes, vi er mærkelige, når vi ikke gør det. Men det er slet ikke min kæreste, og heller ikke mig ... Arbejdet kan ikke tages helt seriøst, for så tager man børnene halvt seriøst – og det giver noget stress... Men det er også svært at breake helt ud – fordi, netop, man ikke kan holde sine børn helt hjemme og undvære institutioner, for der er ikke andre børn, de så kan lege med og socialisere sig med... Og man kan heller ikke fravælge job sådan helt ... Fordi det er sådan et pengesystem, vi lever i. (Jakup, 36 år, Mellemøsten)

Med hensyn til deres engagement i arbejde og vurdering af vigtigheden af en høj indtjening er disse to unge mænd dermed meget forskellige. Tilsvarende forskelle finder man blandt etniske majoritetsmænd (Connell, 1993), og dette understreger endnu en gang eksistensen af forskellige former for maskuliniteter – såvel hos etniske minoritetsmænd som hos majoritetsbefolkningen.

NORMATIVE NYFORTOLKNINGER AF RESPEKT

Ud fra ovenstående citater kan Tarek ses som en forholdsvis 'traditionel' mand i et ægteskab med en klar arbejdsdeling mellem kønnene, mens Jakup er en mere 'moderne' mand, der lægger større vægt på ligestilling. En sådan entydig opdeling yder dog ikke deres fortællinger retfærdighed, da de reelt begge fremstår som hybrider imellem tradition og modernitet. Tarek begrundet for eksempel deres traditionelle hjemlige arbejdsdeling med et så moderne argument som, at hans kone har studeret madlavning på universitetet. Ligeledes fortæller han, at han også selv tager del i børnenes pasning:

Altså min kone hun laver mad, fordi hun kan lide at lave mad. Altså det har hun haft som fag også på universitetet ... Hun passer børnene ... Men det betyder ikke, at jeg ikke kan give dem et bad og lægge dem i seng og varme en flaske op, men på en eller anden måde så er det hende, der tager sig af det. (Tarek, 31 år, Fjernøsten).

Tareks begrundelse – at kønsarbejdsdelingen imellem ham og hans kone skyldes deres individuelle frie valg – genfinder vi også i undersøgelser af nordiske par (Haavind, 1985; Bekkengen, 2002). Dermed er det i høj grad akkumulationen af sådanne ensartede 'frie valg' – truffet ud fra kollektive erfaringer om, hvad der er 'maskulint' og 'feminint' – der tilsammen tegner samfundsmæssige mønstre.

Ligesom Tarek ovenfor giver 'moderne' begrundelser for 'traditionelle' valg, krydser Jakup eksplicit imellem elementer fra sin tyrkiske og sin danske baggrund, når han fortæller om sin egen rolle som far i dag. Med hensyn til sine – i dag små – børn fortæller han for eksempel:

Mine børn skal ikke have sex som 13-årige. Det er ikke en selvfølge, at man bare har sex og ligger rundt med alle mulige. Der har jeg [min baggrund]. Jeg vil sgu gerne have, at de er jomfruer, for jeg synes, det er noget smukt ... men hvis det er sådan, at de har været sammen med nogen, så er det jo ikke sådan, at jeg smider dem ud eller ... nogle af de ting (Jakup, 36 år, Mellemøsten).

Dermed understreger Jakup, at visse normer fra hans forældres oprindelsesland er vigtige for ham, men at han dog ikke vil optræde som den straffende og autoritative far, hvis hans døtre ikke lever op til disse normer.

Normative nytolkninger – om rygning og respekt

At kombinere elementer fra forskellige kontekster til et nyt hele kaldes 'hybridisering' eller 'kreolisering' (Hannerz, 1987). Der er således tale om hybridisering, når Jakup fortæller om sin egen omfortolkning af det centrale begreb 'respekt'. Vi har tidligere beskrevet, at respekten over for faderen tillægges stor betydning. Endvidere har vi nævnt, hvordan forskellige normer i og uden for hjemmet kan føre til strategier, hvor unge, der tilhører en etnisk minoritet, hemmeligholder ting, de foretager uden for hjemmet. Man skal dog ikke overse, at noget tilsvarende også kan finde sted blandt danske unge.

Et sådan 'dobbeltliv' med hemmeligholdelse ønskede Jakup ikke at leve, og han vedkendte sig fx åbent sine to børn med sin danske kæreste, hvilket der blev 'set lidt skævt til' fra minoritetssamfundets side. Når Jakup samtidig ønsker dels at være ærlig omkring sine egne, individuelle valg, dels at vise sine forældre respekt, kunne det føre til et dilemma: Hvad gør man, hvis ens frit valgte og ærligt fremviste adfærd bliver anset for at være 'respektløs'? Det handler det næste om:

Sådan noget med at *ryge* foran sine forældre. [Det syntes andre indvandrere] var *totalt* respektløs. Og så siger jeg: Jeg ser det ikke på den måde. Jeg synes, det er totalt *respektløst* at narre sine forældre. For hvis man ryger, så skal de vide det, og så skal man ikke fortælle dem, at man er ikke-ryger. Det synes jeg, at det er totalt mangel på respekt. For jeg synes, det er vigtigt, at mine forældre kender mig, som jeg er. Så hvis jeg ryger, så skal jeg gøre det *foran* dem ... Men det har været problematisk for mig, når folk siger: "Hvorfor ryger du foran din far – hvor er din respekt?" (Jakup, 36 år, Mellemøsten).

Eksemplet viser, at koblingen imellem en bestemt adfærd (rygning) og et begreb (respekt) kan fortolkes på forskellige måder. Jakup satte sin egen dagsorden, hvorigennem han både kunne være såvel en respektfuld og god søn og en ærlig mand, der ikke hyklede at være ikke-ryger over for

sine forældre, når dette ikke passede. Jakup fortalte, at det faktisk var lykkedes for ham at flytte denne grænse uden de store sværds slag i familien:

Jeg tror egentlig, det var enormt fedt, også for mine forældre. For min mor hun sagde: ”Det var godt, du sprang ud som ryger – jeg var træt af alle de der askebægre her og der” (Jakup, 36 år, Mellemøsten).

Jakups udfordring af den gængse sammenhæng imellem rygning og respektløshed har dermed flyttet grænserne for, hvilken adfærd der kan accepteres i hans familie.

Hjemlandet – en mulig fremtid

I sammenligningen imellem Tarek og Jakup kan man se både forskelle og ligheder. På den ene side lever de meget forskellige familieliv i Danmark i dag – Tarek med en familiesammenført kone og en forholdsvis høj grad af kønsarbejdsdeling og Jakup med en dansk kæreste og et mere ligestillet forhold imellem mand og kvinde. Men samtidig er de begge hybrider, der har kombineret forskellige elementer til deres eget nye hele.

Det er heller ikke sådan, at Jakup – der umiddelbart virker mere ’dansk’ i sin levevis – er mindre knyttet til sine forældres oprindelsesland end Tarek. Godt nok har Tarek igennem sit ægteskab knyttet tætte bånd til Fjernøsten, og han er ofte på besøg hos den store familie her, sammen med sin kone og deres børn. Men interessant nok er det faktisk Jakup, der konkret er ved at forlade Danmark. Som et forsøg på at komme væk fra materialismen og ’rotteræset’ i Danmark rejste Jakup, hans kæreste og deres børn til Tyrkiet få dage efter interviewet med ham. De vil – først på et halvt års forsøgsbasis – slå sig ned i en kystegn og oprette et ’hippiepensionat’:

... Ikke røre ved naturen ... måske bygge nogle små træhuse, eller hente nogle gamle campingvogne og farve dem ind, og så have et stort fælleskøkken og så lave nogle anderledes ferier for venner og bekendte så plukker vi appelsiner i dag med børnene og laver juice, altså ... i den dur har vi forestillet os (Jakup, 36 år, Mellemøsten).

De mener, at Tyrkiet vil være en bedre arena end Danmark for 'det gode liv', som de ønsker for sig selv og deres børn. For dem kan det blive et bedre sted at leve et tæt og ligestillet familieliv, end det er muligt at gøre i Danmark.

FORANDRINGER I IDEALER OM MASKULINITET

Som historien om Tarek og Jakup illustrerer, kan etniske minoritetsmænd ikke placeres i entydige kategorier. Tilsvarende kan disse to mænd ikke klassificeres som henholdsvis traditionelle eller moderne, idet begge mænd inddrager forskelligartede elementer i deres liv i dag.

At der blandt de interviewede mænd ikke er én fast standard for, hvordan man skal udleve sin rolle som mand, kommer også til udtryk i svar på spørgsmål om, hvilke mænd der udgør deres forbilleder

Her svarer mændene meget forskelligt. Nogle nævner deres far som et forbillede, og andre nævner, at deres far netop er et dårligt eksempel. Nogle nævner profeten Muhammed, idet de fremhæver, at han gav kvinderne rettigheder i datidens samfund. Andre nævner venner og kollegaer med indvandrerbaggrund. Men også alternative forbilleder, som ikke har nogen speciel relation til mændenes egen etniske baggrund, nævnes. Som udtrykt af Khalid:

Jeg har mange forbilleder ... som Goethe, Hegel, Lenin, selvom jeg ikke er kommunist. Også Schopenhauer og Leonardo da Vinci (Khalid, 42 år, Fjernøsten).

Tilsvarende er 20-årige Hassans forbilleder personer fra både det etniske minoritets- og majoritetssamfund. De omfatter sportstrænere, skolelærere fra folkeskolen, gymnasielærere, filmskuespillere og også imamer og andre mænd fra moskéen. Hassan er et eksempel på, at indvandrerunge i deres konstruktion af maskulinitet 'hybridiserer' og trækker på elementer fra forskellige kontekster, fx den dominerende kultur, forældrenes kultur og fra subkulturer (Archer, 2005; Prieur, 2002). Den brede vifte af eksempler, som Hassan nævner, er et eksempel på, at især de unge generationers kønsidentiteter udgør nye former, der er et produkt af forandringer i betydning og skabelsen af nye identiteter (Back, 1996; Tireli, 1999).

Denne forandring og skabelse af nye identiteter ses dog ikke kun hos Hassan, der ligesom Tarek og Jakup tilhører anden generation. Også Khalid, som tilhører første generation, beskriver, hvordan han har forandret sig som følge af flugten til et meget anderledes land:

For næsten syv år siden kom jeg til Danmark ... I begyndelsen var jeg meget traditionel, meget religiøs. Bagefter forandrede jeg mig, forandrede mig, forandrede mig. Til sidst, lige nu – er jeg en fri person ... (Khalid, 42 år, Fjernøsten)

På samme måde fortæller mange af de interviewede mænd fra første generation, at de har været nødt til at ændre deres kønsroller efter vilkårene i Danmark. Dette er en vigtigt pointe, som forskningen i etniske minoritetsmænd kan have tendens til at overse, idet megen forskning i højere grad fokuserer på, at migrationskonteksten medfører et 'tab' af maskulinitet. Denne rapport har således vist, at mange etniske minoritetsmænd igennem omstillingsprocessen til det danske samfund oplever, at de selv undergår personlige forandringer. Således siger Ashraf, der har levet halvdelen af sit liv i Danmark, og hvis formulering på mange måder forekommer at være et 'typisk' dansk udtryk for en kompleks maskulinitet: "Jeg er en meget blød mand, hvis jeg selv skal sige det". Roshan, som kom til Danmark som ung, udtrykker det på en lignende måde:

Jeg tror, at min måde at være på, den ligger mere tæt op ad den danske end den [fra oprindelseslandet] – meget mere åben og omsorgsfuld. Jeg vil ikke sige, at de mænd [fra oprindelseslandet] ikke er omsorgsfulde, men de er omsorgsfulde på en anden måde ... Ja, hvis jeg skal vælge, så ligger jeg tæt op ad den danske mand, ikke ... eller – det er jeg blevet (Roshan, 34 år, Fjernøsten).

På den måde formulerer Roshan, som flere andre interviewpersoner fra dette studie, en søgen efter at finde sin egen måde at fortolke det maskuline på – en søgen imellem forskellige idealer og muligheder. Her findes en spænding imellem det individuelle og det kollektive, såvel forankret i etniske minoritetssamfund som i en bredere dansk kontekst. I dette spændingsfelt er mænd som Roshan ved at finde deres egne veje – veje, der ofte er meget anderledes end dem, deres egne fædre har fulgt.

Det – at skulle træde sit eget spor – er et generelt vilkår for mange mænd i dag, fordi køn og kønsrelationer forandres, når verden forandres (Kuosmanen, 2001). Dog kan disse vilkår være yderligere forstærket for etniske minoritetsmænd, fordi de ofte konfronteres med meget forskellige – og til tider uforenelige – forestillinger om det maskuline. Denne rapport har kun indledningsvis berørt, hvilke former sådanne individuelle fortolkninger kan antage, men sikkert er det, at de eksisterende stereotyper om etniske minoritetsmænd langt fra er dækkende – virkeligheden er langt mere kompleks og foranderlig (Madsen, 2001; Walle, 2004).

SAMMENFATNING

Dette kapitel viser, hvordan forhandlinger og forandringer indgår i skabelsen af maskuline identiteter. Dette forekommer især markant blandt andengenerationen, som trækker på elementer fra såvel deres forældres som fra fx deres jævnaldrenes måde at leve på, og i deres individuelle identitetsskabelser genfortolker og krydser de betydninger og sammenkobler 'traditionelle' og 'moderne' elementer på nye måder.

Mændene fra første generation, der har oplevet migrationen til Danmark på deres egen krop, fortæller også om, at de har undergået store forandringer i deres måde at være mænd på og om refleksivitet og tilpasning til danske vilkår.

Samtidig ønsker mænd fra begge generationer også at fastholde elementer fra deres oprindelseslande. Især mænd fra andengenerationen betragter det som en positiv mulighed, at de kan vælge 'det bedste fra begge verdener', når de på nogle områder oplever, at deres oprindelige kulturer besidder kvaliteter, som de ikke finder i Danmark. På den måde vedbliver den kulturelle baggrund at have betydning, samtidig med at den kulturelle identitet forandres i takt med de nye erfaringer, man gør sig.

DISKUSSION

I denne rapport har vi, via litteraturstudier og 16 kvalitative interview med mænd med etnisk minoritetsbaggrund, belyst nogle af de problemstillinger, der er forbundet med at være mand og tilhøre en etnisk minoritet. Vi har undersøgt, hvordan etniske minoritetsmænds opfatter begrebet maskulinitet, og hvordan de konkret udfylder rollen som mænd i Danmark.

Som påpeget er maskulinitet ikke en fast defineret og uforanderlig størrelse. Maskulinitetsbegrebet er tværtimod åbent for fortolkning og er i høj grad afhængig af den kulturelle og sociale kontekst. Når mænd immigrerer, må de forholde sig til en ny kontekst, som vil have en anderledes maskulinitetsfortolkning, hvilket kan være en stor udfordring. For nogle mænd kan den nye kontekst føre til tab af privilegier og muligheder, mens andre kan få forbedret deres livsvilkår. Der er altså meget på spil i disse fortolkningskampe om, hvad det indebærer at være mand.

'KØNSKAMP' BLANDT UNGE?

Kvinder og mænd er ikke altid enige om fortolkningen af maskulinitetsbegrebet. En undersøgelse blandt 14-18-årige dansk/tyrkere af begge køn viser således nogle interessante forskelle (Necef, 2000). De unge blev bedt om at afgøre, om de foretrak 'dansk' eller 'tyrkisk' køns-

forståelse og rollefordeling. Med hensyn til 'kvinders rettigheder' foretrak kun 13 pct. af kvinderne den tyrkiske kultur, mens det gjaldt 35 pct. af de unge mænd. Tilsvarende foretrak kun 18 pct. af kvinderne den tyrkiske kultur, når det drejede sig om skilsmisser, mens dette gjaldt 38 pct. af mændene (Necef, 2000).

Necef ser dette som et tegn på, at de tyrkiske unge mænd ønsker en 'selektiv integration', hvor de tilpasser sig ændrede vilkår i Danmark på visse områder, men stadig ønsker at bevare en maskulin magtposition over for kvinderne. De tyrkiske kvinder har derimod i højere grad en interesse i at få brudt denne dominans, men har måske ikke magten til at sætte sig igennem. Necef mener, at der i det unge dansk/tyrkiske miljø foregår en decideret 'kønskamp' omkring fortolkningen af køn og kønsroller i den private sfære.

Vi har i rapporten belyst, at det i de etniske minoritetsmiljøer diskuteres, hvilken form for maskulin praksis der er 'den rette'. Disse fortolkningskonflikter udspiller sig ofte mellem generationerne og mellem kønnene (Prieur, 2004). Konflikter imellem generationerne handler ofte om autoritet og individuel frihed – fx hvor meget den ældre generation må blande sig i, hvordan den yngre generation lever. Og konflikter mellem kønnene handler ofte om graden af frihed og ligestilling – fx hvor meget kvinden selv må bestemme, og hvor meget manden skal deltage i husarbejdet og børnepasningen.

MÆNDS DELTAGELSE I ARBEJDET PÅ HJEMMEFRONTEN

I interviewene beretter flere af mændene, at de er refleksive og forandringsparate, og at de i høj grad har ændret deres praksis imod en højere grad af nærhed og fællesskab frem for distanceret autoritet. Dette er givetvis en konsekvens af den danske samfundsstruktur, hvor den høje kvindelige erhvervsdeltagelse på arbejdsmarkedet for begge køn radikalt ændrer grundlaget for en traditionel kønsarbejdsdeling.

Uanset hvordan mændene selv oplever fx deres hjemlige engagement, kan denne rapport dog ikke belyse, i hvor høj grad kvinderne oplever, at mændenes engagement er tilstrækkeligt.

Vi kan dog støtte os til den tidligere nævnte survey om etniske minoriteters arbejds- og familieliv (Jakobsen & Deding, 2006). Undersø-

gelsen viser for det første, at begge køn i etniske minoritetsfamilier generelt er tilfredse med arbejdsfordelingen i hjemmet. Blandt de mindst tilfredse er der flest kvinder, såvel blandt danskere som blandt etniske minoriteter.

Fokuserer vi dernæst på mændenes deltagelse i husarbejdet, viser undersøgelsen, at såvel tyrkiske, pakistanske, iranske som danske mænd stort set bruger lige meget tid på husarbejde. Danske mænd er altså ikke flittigere på hjemmefronten end mænd med etnisk minoritetsbaggrund. Når den hjemlige kønsarbejdsdeling alligevel er mindre skæv i danske familier, skyldes det derimod, at danske kvinder bruger mindre tid på husarbejde end kvinder med etnisk minoritetsbaggrund. Undersøgelsen modsiger dermed en generel forestilling om, at etniske minoritetsmænd er væsensforskellige fra danske mænd på et område som husarbejde. Den viser derimod, at alle mænd – uanset etnicitet – generelt engagerer sig mindre i husarbejdet end kvinderne, og at der derfor er en generel skævdeling af husarbejdet.

SVÆKKELSE AF MASKULINE MAGTPOSITIONER?

I nogle tilfælde bevirker migrationen, at mandens traditionelle magtposition i familien undergraves, især hvis han oplever en svækkelse af sine samfundsmæssige muligheder. Manden kan i en sådan situation have svært ved at være det familieoverhoved, som både de selv og deres familie forventer, at de skal være. Da migrationen ofte betyder, at manden taber status, og kvinden vinder muligheder, er det også hyppigere mænd end kvinder, der ønsker at rejse tilbage til det oprindelige hjemland (Grünenberg, 2006).

En ændring af magtbalancen i ægteskaberne kan medvirke til, at nogle mænd bliver skilt – hyppigt på deres hustruers initiativ (Darvishpour, 1999). Som fraskilte mænd – der undertiden mister kontakt til deres børn – kan de stå svagt, og det kan være vilkår, der gør det svært at være ‘en ordentlig mand’ i egne såvel som i andres øjne.

Forbedrede muligheder for kvinderne, set i forhold til situationen i deres hjemlande, bevirker, at enkelte af mændene kritisk betegner Danmark som ‘kvindernes land’. Mest markant lød dette fra en familiesammenført mand, der stod overfor mulig udvisning efter sin skilsmisse fra en dansk-opvokset hustru:

Ved du, hvilken række jeg er i, her i Danmark? Her i Danmark kommer kvinden først, så kommer barnet, så kommer hund og kat – og så kommer manden (Halil, 27 år, fra Mellemøsten).

Hans tid i Danmark har langt fra svaret til hans forventninger, og som fraskilt, udvisningstruet mand med ringe kontakt til sit barn føler han også en vrede imod det land, hvor sådan noget har kunnet ske.

MULIGHEDER FOR FORANDRINGER

Rapporten har vist, at ting ikke blot ændrer sig af sig selv. Det kan kræve et pres, hvis mændene skal engagere sig mere i det hjemlige arbejde. Det gjaldt fx Jakup, hvis danske kæreste krævede hans engagement, da de havde fået barn. Sådanne krav om husligt engagement kan for nogle mænd opleves som krav om opgivelse af privilegier og dermed som en undergravning af den magt og de privilegier, mænd som gruppe historisk har haft (Connell, 1993; Sever & Yurdakul, 2001).

Men sådanne forandringer kan også give mænd nye muligheder for at leve på andre måder end generationerne før dem. I interviewene til denne rapport fortalte yngre mænd således ofte om, at deres forhold til deres børn var tættere end det forhold, de selv havde haft til deres fædre. Ligeledes viser en undersøgelse af etniske minoritetsmænd på barselsorlov, at deres forhold til det at blive og være far ikke fundamentalt adskiller sig fra mænd med dansk majoritetsbaggrund (Reinicke, 2006). Overordnet gav mange mænd udtryk for at have ændret deres opfattelse af og praksis i forhold til kønsroller igennem deres liv i Danmark. Dette går imod en essentialistisk fortolkning af, at etniske minoritetsmænds maskulinitet udelukkende er noget, der 'tabes' efter migration til Skandinavien.

Med dette in mente skal vi dog ikke underkende, at en del etniske minoritetsmænd faktisk oplever et statustab og lever under vilkår, som de føler underminerer deres maskuline identitet. I den forbindelse er den økonomiske dimension væsentlig. Hvis en mand som følge af migrationen går fra at være relativt velstillet til pludselig at tilhøre en økonomisk underklasse, og hvis han samtidig mister sin status som familieoverhoved, er det ikke vanskeligt at forstå, at han kan have svært ved at finde ressourcer til at tilpasse sig den nye situation på en konstruktiv måde.

Sammenknytningen imellem økonomisk tab og tab af maskulinitet fremgår også af dette citat fra Roshan. Han kom til Danmark som teenager, er uddannet i Danmark og er i dag ansat på højt niveau i en offentlig forvaltning. Nedenfor fortæller han om etniske minoritetsmænd, der adskiller sig væsentligt fra ham selv:

Jeg tror, at mange indvandrermand er marginaliserede fra det danske samfund, som fremmer kvindelige værdier frem for mandlige værdier, så hvis man ikke har de der værdier og kan bruge dem og udvikler dem i samme retning, så tror jeg, det er en frustration ... den typiske indvandrermand han har meget at miste, hvis han ikke også er dygtig til at tilpasse sig og åbne sig for den danske kultur, hvor en typisk indvandrermand ... et ophold i Danmark åbner muligheder, som styrker hende ... Forestil dig en mand, der ikke er uddannet og ikke kan sproget og er henvist til kontanthjælp, han vil jo miste sin mandlighed, også i forhold til kone og børn. Han er kun en symbolsk mand, en fysisk mand, men der er ikke mere mand i ham, hverken psykologisk eller sociologisk, hvorimod en kvinde hun får måske en bankkonto for første gang ...” (Roshan, 34 år, Fjernøsten).

Roshan selv, derimod, er økonomisk og socialt godt stillet. Han føler selv, at et vigtigt tema i hans liv nu er – som det gælder for mange andre singlemand og -kvinder i 30’erne – om han skal etablere en familie og i givet fald med hvem. Han håber dermed snart at komme til at møde nye udfordringer i sit liv ved selv at blive ægtemand og far. Nye udfordringer, hvor det maskuline skal fortolkes, forhandles og måske forandres.

Skema over informanter

Pseudo- nym	Alder	Oprind- else	Uddannelse	Job	Generation	Ankomst	Interview- sprog	År i DK	Ægteskab	Børn
Hassan	20 år	Mellem- østen	I gang med mellemlang uddannelse i Danmark	-	2 G	-	Dansk	18	Ugift	0
Cengiz	26 år	Mellem- østen	5 års skolegang og 1 års koran- skole fra hjem- land	Rengøring	1 G	Familie- sammenført	Modersmål	7	Gift med mellemøst- lig kvinde (2.G)	3
Cemal	26 år	Mellem- østen	Ungdomsuddan- nelse fra hjem- land	Rengøring	1 G	Familie- sammenført	Modersmål	4	Gift med mellemøst- lig kvinde (2.G)	0
Halil	27 år	Mellem- østen	5 års skolegang i hjemland	Rengøring	1 G	Familie- sammenført	Modersmål	6	Skilt fra mellemøstlig kvinde (2.G)	1

fortsættes ...

Skema over informanter fortsat

Pseudo- nym	Alder	Oprind- else	Uddannelse	Job	Generation	Ankomst	Interview- sprog	År i DK	Ægteskab	Børn
Orhan	28 år	Mellem- østen	5 års skolegang fra hjemland	Lastbilchauffør	1 G	Familie- sammenført	Modersmål	6	Gift med mellemøst- lig kvinde (2.G)	0
Mahmut	28 år	Mellem- østen	Ungdomsuddan- nelse fra hjem- land	Arbejdsløs	1 G	Familie- sammenført	Modersmål	7	Gift med mellemøst- lig kvinde (2.G)	2
Tarek	31 år	Fjern- østen	Ingeniør fra Danmark	Mellemlider på uddannelses- institution	2 G	-	Dansk	31	Gift med familie- sammenført fjernøst- lig kvinde	2
Roshan	34 år	Fjern- østen	Statskundskab fra Danmark	Job i offentlig forvaltning	1G/ 2.G	Flygtning	Dansk	19	Ugift	0
Jakup	36 år	Mellem- østen	Afbrudt videre- gående uddannel- se fra Danmark	Selvstændig i detailhandel	2 G	-	Dansk	34	Dansk kæreste Fraskilt fra tyrkisk familiesammenført kvinde	2
Jacques	38 år	Afrika	Bachelor fra hjemland	Arbejdsløs	1 G	Indvandrer	Dansk	12	Fraskilt fra dansk kvinde	2

fortsættes ...

Skema over informanter fortsat

Pseudo- nym	Alder	Oprind- else	Uddannelse	Job	Generation	Ankomst	Interview- sprog	År i DK	Ægteskab	Børn
James	38 år	Afrika	Ungdomsuddan- nelse fra hjem- land	Arbejdsløs	1 G	Flygtning	Dansk	6	Gift med afrikansk kvinde	2
Cem	40 år	Mellem- østen	Ungdomsuddan- nelse fra Dan- mark	Selvstændig butiksejer	2 G	-	Dansk	32	Gift med familie- sammenført mellem- østlig kvinde	4
Ashraf	40 år	Fjern- østen	Bachelor fra hjemland	Selvstændig kioskejer	1 G	Familie- sammenført	Dansk	18	Gift med fjernøstlig kvinde (2.G)	3
Ahmed	42 år	Afrika	Videregående uddannelse fra hjemland	Grafiker	1 G	Flygtning	Dansk	19	Gift med afrikansk kvinde	6
Khalid	42 år	Fjern- østen	Bachelor fra hjemland	Arbejdsløs	1 G	Flygtning	Dansk	7	Skilt fra fjernøstlig kvinde	2
Ali	44 år	Mellem- østen	Afbrudt videre- gående uddannel- se fra hjemlandet	Arbejdsløs	1 G	Flygtning	Engelsk	17	Gift med mellemøst- lig kvinde (2.G)	1

REFERENCER

- Abraham, M. (2005): Domestic violence and the Indian diaspora in the United States 5, i: *Indian Journal of Gender Studies*, 12, 2-3.
- Akpınar, A. (2003): The Honour/Shame Complex Revisited: Violence Against Women in the Migration Context, i: *Women's Studies International Forum*, 26, 5.
- Alexander, K.B. (2004): Passing, Cultural Performance, and Individual Agency – Performative Reflections on Black Masculine Identity, i: *Cultural Studies – Critical Methodologies*, 4, 3.
- Archer, L. (2005): Muslim Brothers, Black Lads, Traditional Asians. British Muslim Young Men's Constructions of Race, Religion and Masculinity, i: Whitehead, S.M.: *Men and Masculinities. Critical Concepts in Sociology*. London: Routledge.
- Back, L. (1996): *New Ethnicities and Urban Culture*. London: UCL Press
- Bekkengen, L. (2002): Man får välja - om föräldraskap och föräldradeltagande i arbetsliv och familjeliv. Malmö: Liber
- Beynon, J. (2002): *Masculinities and Culture*. Buckingham: Open University Press.
- Brah, A. & A. Phoenix (2004): Ain't I a Woman? Revisiting Intersectionality, i: *Journal of International Women's Studies*, 5.
- Bredal, A. (2004): "Vi er jo en familie". Arrangerte ekteskap, autonomi og fellesskap blant unge norsk-asiater. Oslo: Oslo Universitet.

- Charsley, K. (2005): Unhappy husbands: Masculinity and migration in transnational Pakistani marriages 8, i: *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 11, 1.
- Connell, R.W. (1993): The Big Picture – Masculinities in Recent World history, i: *Theory and Society*, 22, 5.
- Cornwall, A. & N. Lindisfarne (1994): *Dislocating Masculinity: Comparative Ethnographies*. London: Routledge.
- Darvishpour, M. (1999): Intensified Gender Conflicts within Iranian Families in Sweden, i: *Nora: Nordic Journal of Women's Studies*, 7, 1.
- Ejrnæs, A. & Ü Tireli (1992): *Æblet falder langt fra stammen. En undersøgelse af tyrkiske anden-generationsindvandrere, der er på vej i det danske uddannelsesystem*. København: Fremad.
- Ekenstam, C. (2005): Rädslan att falla, i: *NIKK magasin*, 1.
- Ellingsæter, A.L. (1999): Patriarkatet. Teori og kritikk, i: Engelstad, F.: *Om makt – teori og kritikk*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Farstad, G.R. (2004): Innvandrerkvinner i Groruddalen – mellom idealer for modernitet og tradisjon. Oslo: NOVA Rapport 17/04.
- Fouron, G. & N. Glick Schiller (2001): All in the Family: Gender, Transnational Migration, and the Nation State, i: *Identities*, 7, 4.
- Gallo, E. (2006): Italy is not a good place for men: narratives of places, marriage and masculinity among Malayali migrants, i: *Global Networks-A Journal of Transnational Affairs*, 6, 4.
- Grünenberg, K. (2006): *Is Home where the Heart is, or where I Hang my Hat? Constructing Senses of Belonging among Bosnian Refugees in Denmark*. Copenhagen: Ph.d.dissertation, Institute of Sociology, University of Copenhagen.
- Haavind, H. (1985): Förändringar i förhållandet mellan kvinnor och män, i: *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, 3.
- Haddad, T. and L. Lam (1994): The Impact of Migration on the Sexual Division of Family Work: A Case Study of Italian Immigrant Couples, i: *Journal of Comparative Family Studies*, 25.
- Hannerz, U. (1987): The World in Creolisation, i: *Africa*, 57.
- Hernes, H. (1987): Women and the Welfare State: The Transition from Private to Public Dependence, i: Sassoon, A.S.: *Women and the State*. London: Hutchinson.
- Hervik, P. (2004): The Danish Cultural World of Unbridgeable Differences, i: *Ethnos*, 69, 2.

- Jakobsen, V. & M. Deding (2006): *Indvandreres arbejdsliv og familieliv*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Jenkins, R. (1997): *Rethinking Ethnicity – Arguments and Explorations*. London: Sage Publications.
- Jenkins, R. (2004): *Social Identity – second edition*. London: Routledge.
- Kadioglu, A. (1994): The Impact of Migration on Gender Roles: Findings of Field Research in Turkey, i: *International Migration*.
- Kandiyoti, D. (1988): Bargaining with patriarchy, i: *Gender and Society*, 2, 3.
- Kimmel, M, S.J. Hearn & R.W. Connell (red.) (2005): *Handbook of Studies on Men and Masculinities*. London: Sage Publications.
- Knocke, W. (1999): The Labour Market for Immigrant Women in Sweden: Marginalised Women in Low-Valued Jobs, i: Wrench, J., A. Rea, and N. Ouali: *Migrants, Ethnic Minorities and the Labour Market* Hampshire: Palgrave.
- Kuosmanen, J. (2001): I finska mäns sällskap på en resa mot modern manlighet, i: Ekensam, C., T. Johansson & J. Kuosmanen: *Sprickor i fasaden - Manligheten i förändring*. Stockholm: Gidlunds Förlag.
- Lehn, S, A.R. Sørensen & D.H. Madsen (2005): *Vejledning, Etnicitet og Køn*. Roskilde: Center for Ligestillingsforskning.
- LG Insight (2005): *Interesser og holdninger til arbejde - fokus på indvandrede kvinder og beskæftigelsesindsats*. København: Integrationsministeriet.
- Lievens, J. (1999): Family-Forming Migration from Turkey and Morocco to Belgium: The Demand for Marriage Partners from the Countries of Origin, i: *International Migration Review*, 33, 3.
- Madsen, D. (2001): *Vold, etnicitet og køn*. København: Videncenter for Ligestilling.
- Menjívar, C. (1999): The Intersection of Work and Gender: Central American Immigrant Women and Employment in California, i: *American Behavioral Scientists*, 42, 4.
- Mortensen, L.B. (1996): *Kortlægning af problemfeltet 'udstødte tyrkiske og kurdiske mænd' i det storkøbenhavnske område*. København: Socialt Udviklingscenter SUS.
- Munk, M. & J. McIntosh (2006): *Social class, family background, and intergenerational mobility*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Mørck, Y. (1998): *Bindestregsdanskere*. Frederiksberg: Forlaget Sociologi.

- Mørck, Y. (2000): Hyphenated Danes: Contested fields of gender, generation and ethnicity, i: *Young*, 8, 3.
- Mørck, Y. (2003): Narratives of the intersections of masculinities and ethnicities in a Danish high school class, i: *Nora Nordic Journal of Women's Studies*.
- Necef, M.Ü. (2000): Den seksualiserede integration: Seksualitetens rolle i invandrerens modernisering og integration, i: *Sociologi i dag*, 4.
- Nordberg, M. (2001): Livet är skönt. Det beror ju på det en gör det till. Tommy, Lars och Åke - Tre Män i kvinnodominerade Yrken i: Ekensam, C., T. Johansson & J. Kuosmanen: *Sprickor i fasaden - Manligheten i förändring* Stockholm: Gidlunds Förlag.
- Nordberg, M. (2005): Jämställdhetens Spjutspets? Manliga Aarbetstagare i Kvinnoyrken, Jämställdhet, Maskulinitet, Femininitet och Heteronormativitet. Göteborg: Arkipelag.
- OECD (2007): OECD Employment Outlook. Paris.
- Olsen, B.M. and Aarseth, H. (2006): "Mat og maskulinitet i senmoderne familieliv" i: *Norma: Nordic Journal for Masculinity Studies*, 1, 1.
- Pessar, P.R. (1999): The Role of Gender, Households, and Social Networks in the Migration Process: A Review and Appraisal, i: Hirschman, C., P. Kasinitz & J. DeWind: *Handbook of International Migration – The American Experience*. New York: Russell Sage Foundation.
- Petersen, A. (2003): Research on Men and Masculinities – Some Implications of Recent Theory for Future Work, i: *Men and Masculinities*, 6, 1.
- Pratt, G. & Yeoh, B. (2003): Transnational (counter)topographies, i: *Gender, Place and Culture*, 10, 2.
- Prieur, A. (1999a): Arvens modsigelser – et generationsperspektiv i invandrerforskningen, i: *Social Kritik*, 65.
- Prieur, A. (1999b): Maskulinitet, kriminalitet og etnicitet i: *Social Kritik*, 65.
- Prieur, A. (2002): Gender Remix – on Gender Constructions among Children of Immigrants in Norway, i: *Ethnicities*, 2, 1.
- Prieur, A. (2004): *Balansekunstnere: Betydningen av innvandrerbakgrunn i Norge*. Oslo: Pax.
- Reinicke, K. (2002): *Den hele Mand – Manderollen i Forandring*. København: Schönberg

- Reinicke, K. (2006): *Fædre med anden etnisk baggrund end dansk – mellem tradition og modernitet*. Roskilde Universitet: Ligestillingsafdelingen.
- Ross, M. (1998): In Search of Black Men's Masculinities, i: *Feminist Studies*, 24, 3.
- Schmidt, G. & V. Jakobsen (2004): *Pardannelse blandt etniske minoriteter i Danmark*. Copenhagen: Socialforskningsinstituttet.
- Seidler, V.J. (2006): *Transforming masculinities. Men, Cultures, Bodies, Power, Sex and Love*. London: Routledge.
- Sever, A. & G. Yurdakul (2001): Culture of Honor, Culture of Change – a Feminist Analysis of Honor Killings in Rural Turkey, i: *Violence Against Women*, 7, 9.
- Singla, R. (2006): The Formation of Intimate Partnerships among Ethnic Minority Youth in Denmark: Generational Relationships and Religious Endogamy, i: *AMID Working Paper Series*, 59.
- Søndergaard, D.M. (1996): *Tegnet på kroppen – Køn: Koder og Konstruktioner blandt Unge Voksne i Akademia*. København: Museum Tusulanums Forlag.
- Sørensen, B.W. & D. Madsen (2007): *Unge med en twist – etnicitet, køn og uddannelsesvalg*. Roskilde: Center for Ligestillingsforskning ved Roskilde Universitetscenter.
- Staunæs, D. (2004): *Køn, etnicitet og skoleliv*. København: Samfundslitteratur.
- Timmerman, C. (2006): Gender dynamics in the context of Turkish marriage migration: the case of Belgium, i: *Turkish Studies*, 7, 1.
- Tireli, Ü. (1999): Hverdagens erobring – etniske minoritetsunge i europæiske storbyer. København: Hans Reitzels Forlag.
- Tranæs, T. & N. Egelund (2007): *PISA Etniske 2005*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Walle, T. (2004): Menn og maskuliniteter i en minoritetskontekst, i: Fuglerud, Ø: *Andre bilder av "de andre"* Oslo: Pax.
- Walle, T. (2007): "Making Places of Intimacy - Ethnicity, Friendship, and Masculinities in Oslo" i: *Nora Nordic Journal of Women's Studies*, 15, 2.
- Whitehead, S.M. (2006): *Men and Masculinities, volume V – Global Masculinities*. London: Routledge.
- Wilding, R. (2006): 'Virtual' Intimacies? Families Communicating Across Transnational Contexts, i: *Global Networks*, 6, 2.

- Yuval-Davis, N. (2006): Intersectionality and Feminist Politics, i: *European Journal of Women's Studies*, 13, 3.
- Ålund, A. (1991): The Power of Definitions: Immigrant Women and Problem Ideologies, i: C. Schierup & A. Ålund: *Paradoxes of Multiculturalism: Essays on Swedish Society* Aldershot: Avebury.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2006

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 06:01 Egelund, T.: *Sammenbrud i anbringelser*. 2006. 79 s. ISBN 87-7487-802-6. Kr. 65,00
- 06:02 Holt, H., Geerdsen, L.P., Christensen, G., Klitgaard, C. & Lind, M.L.: *Det kønsopdelte arbejdsmarked. En kvantitativ og kvalitativ bety-
ning*. 2006. 250 s. ISBN 87-7487-804-2. Kr. 228,00.
- 06:03 Rosdahl, A.: *Kommunale aktiveringsprojekter med produktion*. 2006. 51
s. ISBN 87-7487-805-0. Kr. 50,00.
- 06:04 Christensen, E.: *Opvækst med særlig risiko. Indkredsning af børn med
behov for en tidlig forebyggende indsats*. 2006. 92 s. ISBN 87-7487-
806-9. Kr. 85,00.
- 06:05 Jørgensen, M.S., Holt, H., Hohnen, P. & Schimmel, G.: *Job på
særlige vilkår. Overblik over viden på området*. 2006. 83 s. ISBN 87-
7487-807-7. Kr. 75,00.
- 06:06 Rasmussen, M.: *Kontanthjælpsmodtageres gæld. Eftergivelse af offentlig
gæld*. 2006. 68 s. ISBN 87-7487-808-5. Kr. 55,00.
- 06:07 Møller, S.S. & Rosdahl, A.: *Indvandrere i job. Marginalisering og be-
skæftigelse blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere*. 2006. 171 s.
ISBN 87-7487-809-3. Kr. 160,00.

- 06:08 Bengtsson, S. & Kristensen, L.K.: *Særforsorgens udlægning*. 2006. 96 s. ISBN 87-7487-810-7. Kr. 100,00.
- 06:09 Larsen, M.: *Fastholdelse og rekruttering af ældre. Arbejdspladsers indsats*. 2006. 101 s. ISBN 87-7487-813-1. Kr. 100,00.
- 06:10 Hestbæk, A.-D., Lindemann, A., Nielsen, V.L. & Christoffersen, M.N.: *Nye regler – ny praksis. Ændringerne i servicelovens børneregler 2001. Afslutningsrapport*. 2006. 265 s. ISBN 87-91247-80-2. Rapporten er udgivet af Styrelsen for Social Service. Kontakt denne eller send bestilling pr. e-mail til bestilling@servicestyrelsen.dk.
- 06:11 Olsen, H.: *Guide til gode spørgeskemaer. En manual*. 2006. 100 s. ISBN 87-7487-812-3. Kr. 100,00.
- 06:12 Bonke, J.: *Ludomani i Danmark. Udbredelsen af pengespil og problemspillere*. 2006. 79 s. ISBN 87-7487-811-5. Kr. 85,00.
- 06:13 Müller, M.M.: *Arbejdsmiljø og indvandrere. Erfaringer i forhold til rekruttering og fastholdelse*. 2006. 92 s. ISBN 87-7487-816-6. Kr. 90,00.
- 06:14 Hansen, H.: *Time Series of APW-Calculations - Module for Great Britain 1991-2004*. 2006. 83 s. ISBN 87-7487-815-8. Netpublikation.
- 06:15 Clausen, J., Heinesen, E. & Hussain, M.A.: *De nye kommuners rammevilkår for beskæftigelsesindsatsen*. 2006. 106 s. ISBN 87-7487-824-7. Netpublikation.
- 06:16 Christensen, G. & Christensen, S.: *Etniske minoriteter, frivilligt socialt arbejde og integration. Afdækning af muligheder og perspektiver*. 2006. 220 s. ISBN 87-7487-817-4. Netpublikation.
- 06:17 Schimmel, G.: *LO-dokumentation nr. 2/2006. Barrierer for kvinder i fagligt arbejde. En kvalitativ undersøgelse af årsagerne til kvinders lavere repræsentation i LO-fagbevægelsen*. 2006. 120 s. ISBN-10: 87-7735-770-1, ISBN-13: 978-87-7735-770-1. Kr. 20,00. Rapporten er udgivet af Landsorganisationen i Danmark.
- 06:18 Boje, T.P.: *Frivillighed og nonprofit i Danmark. Omfang, organisation, økonomi og beskæftigelse*. 2006. 275 s. ISBN 87-7487-821-2. Kr. 250,00.
- 06:19 Boje, T.P., Fridberg, T. & Ibsen, B. (red.): *Den frivillige sektor i Danmark. Omfang og betydning*. 2006. 172 s. ISBN 87-7487-822-0. Kr. 160,00.

- 06:20 Geerdsen, P.P. & Geerdsen, L.: *Fra aktivering til beskæftigelse. En gennemgang af aktiveringsindsatsen i det danske dagpengesystem.* 2006. 72 s. ISBN 87-7487-818-2. Kr. 70,00.
- 06:21 Jespersen, C.: *Socialt udsatte børn i dagtilbud.* 2006. 108 s. ISBN 87-7487-835-2. Kr. 100,00.
- 06:22 Christensen, V.T.: *Uført? Betydningen af nedsat hørelse for arbejdsmarkedstilknytning og arbejdsliv.* 2006. 254 s. ISBN 87-7487-823-9. Kr. 248,00.
- 06:23 Jensen, T.G., Schmidt, G., Jareno, K.N. & Roselius, M.: *Indsatser mod arelrelateret vold.* 2006. 185 s. ISBN: 87-7487-825-5. Netpublikation.
- 06:24 Miiler, M.M., Høgelund, J. & Geerdsen, P.P.: *Handicap & beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2005.* 2006. 128 s. ISBN 87-7487-826-3. Kr. 110,00.
- 06:25 Christensen, E. & Andersen, K.V.: *Livsvilkår for børn med familie på danske asylcentre.* 2006. 120 s. ISBN: 87-7487-827-1. Kr. 120,00.
- 06:26 Rostgaard, T.: *Oplysning om demens. En evaluering af Socialministeriets pulje til oplysning om demens.* 2007. 65 s. ISBN: 978-87-7487-829-2. Kr. 60,00.
- 06:27 Bengtsson, S. & Nemli, A.: *Oplevelsen af MST. Forældres, unges og terapeuters erfaringer med Multisystemisk Terapi.* 2006. 136 s. ISBN: 87-7487-830-1. Kr. 140,00.
- 06:28 Stigaard, M.V., Sørensen, M.F., Winter, S.C., Friisberg, N. & Henriksen, A.C.: *Kommunernes beskæftigelsesindsats.* 2006. 113 s. ISBN 87-7487-832-8. Kr. 90,00.
- 06:29 Madsen, M.B., Mortensen, M.D. & Rosdahl, A.: *Arbejdsmarkedsparat eller ej? En kvalitativ undersøgelse af visitationen af kontanthjælpsmodtagere i ti kommuner.* 2006. 109 s. ISBN 87-7487-833-6. Kr. 100,00.
- 06:30 Rosdahl, A. & Petersen, K.N.: *Modtagere af kontanthjælp. En litteraturoversigt om kontanthjælpsmodtagere og den offentlige indsats for at hjælpe dem.* 2006. 87 s. ISBN 87-7487-834-4. Kr. 65,00.
- 06:31 Deding, M & Jakobsen, V.: *Indvandreres arbejdsliv og familieliv.* 2006. 101 s. ISBN 87-7487-836-0. Netpublikation.
- 06:32 Deding, M., Lausten, M. & Andersen, A.R.: *Børnefamiliers balance mellem familie- og arbejdsliv.* 2006. 139 s. ISBN 87-7487-837-9. Netpublikation.

- 06:33 Hansen, H.: *Time Series of APW-Calculations - Module for Denmark 1994-2005*. 2006. 121 s. ISBN 87-7487-838-7. Netpublikation.
- 06:34 Christensen, E.: *Uledsagede asylansøgerbørn*. 2006. 64 s. ISBN 87-7487-840-9. Kr. 65,00.
- 06:35 Christensen, V.T.: *Hard of Hearing? Hearing problems and working life*. 2006. 49 s. ISBN 87-7487-823-9. Engelsk sammenfatning af rapporten *Ubørt?* Netpublikation.
- 07:01 Damgaard, B. & Boll, J.: *Opfølgning på sygedagpenge – Del I. Kommuner, lægers, og virksomheders erfaringer med de nye regler*. 2007. 116 s. ISBN 978-87-7487-842-1. Kr. 100,00.
- 07:02 Bach, H.B. & Petersen, K.N.: *Kontanthjælpsmodtagerne i 2006. En surveyundersøgelse af matchkategorier, arbejde og økonomi*. 2007. 146 s. ISBN 978-87-7487-843-8. Kr. 110,00.
- 07:03 Sivertsen, M.: *Hvordan virker indsatsen mod negativ social arv? Gennemgang og analyse af 54 projektevalueringer*. 2007. 55 s. ISBN 978-87-7487-844-5. Kr. 60,00.
- 07:04 Jespersen, S.T., Junge, M., Munk, M.D. & Olsen, P.: *Brain drain eller brain gain? Vandringer af højtuddannede til og fra Danmark*. 2007. 64 s. ISBN 978-87-7487-846-9. Netpublikation.
- 07:05 Benjaminsen, L.: *Storbypuljen – Indsatser for socialt udsatte. Ideer og erfaringer*. 2007. 47 s. ISBN 978-87-7487-847-6. Kr. 60,00. Pjece.
- 07:06 Müller, M.M., Havn, L., Holt, H. & Jensen, S.: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2006*. 2007. 178 s. ISBN 978-87-7487-848-3. Kr. 180,00.
- 07:07 Madsen, M. B., Filges, T., Hohnen, Jensen S. & Nærvig Petersen, K.: *Vil De gerne have et arbejde?* 2007. 194 s. ISBN 978-87-7487-849-0. Kr. 175,00.
- 07:08 Nielsen, C., Benjaminsen, L., Dinesen P. T. & Bonke, J.: *Effekt-måling*. 2007. 180 s. ISBN 978-87-7487-850-6. Netpublikation.
- 07:09 Boesby, D.: *At oplyse om demens. Ideer og inspiration*. 2007. 18 s. Netpublikation
- 07:10 Graversen, B.K., Damgaard, B. & Rosdahl, A.: *Hurtigt i gang. Evaluering af et forsøg med en tidlig og intensiv beskæftigelsesindsats for forsikrede ledige*. 2007. 107 s. ISBN 978- 87-7487-851-3.
- 07:11 Thorsager, L., Børjesson, E., Christensen, I. & Pihl, V.: *Metoder i socialt arbejde. Begreber og problematikker*. 2007. 128 s. ISBN 978-87-7487-852-0. Kr. 120,00.

- 07:12 Hohnen, P., Mortensøn, M.D. & Klitgaard, C.: *Den korteste vej til arbejdsmarkedet. En kvalitativ undersøgelse af indsatsen over for ikke-arbejdsmarkedsparede ledige*. 2007. 145 s. ISBN: 978-87-7487-854-4. Kr. 138,00.
- 07:13 Røstgaard, T.: *Begreber om kvalitet i ældreplejen. Temaer, roller og relationer*. 2007. 225 s. ISBN 978-87-7487- 855-1. Kr. 218,00.
- 07:14 Bonke, J.: *Ludomani i Danmark. Faktorer af betydning for spilleproblemer*. 2007. 90 s. ISBN 978-87-7487-853-853-7. Kr. 90,00.
- 07:15 Andersen, D. & Højlund, O.: *Interview med 11-årige. Erfaringer fra et web-baseret pilotprojekt*. 2007. 121 s. ISBN: 978-87-7487-857-5. Kr. 110,00.
- 07:16 Dahl, K.M: *Udsatte børns fritid – et litteraturstudie*. 2007. 85 s. ISBN: 978- 87-7487-858-2. Netpublikation.
- 07:17 Vinther, H: *Rundt om forebyggelses- og sundhedscentre. Muligheder og barrierer for udvikling af forebyggelses- og sundhedscentre i Danmark*. 2007. 78 s. ISBN: 978-87-7487-860-5. Netpublikation.
- 07:18 Fridberg, T. & Jæger, M.M.: *Frivillige i Hjemmeværnet*. 2007. 97 s. ISBN: 978- 87-7487-861-2. Kr. 90,00.
- 07:19 Høgelund, J. & Larsen, B.: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2005 og 2006*. 2007. 39 s. ISBN: 978-87-7487-864-3. Netpublikation.
- 07:20 Larsen, B., Müller M.M. & Høgelund, J.: *Handicap og beskæftigelse. Regionale forskelle*. 2007. 65 s. ISBN: 978-87-7487-865-0. Netpublikation.
- 07:21 Jørgensen, M.: *Danskernes pensionsopsparinger. En deskriptiv analyse*. 2007. 238 s. ISBN: 978- 87-7487-866-7. Kr. 198,00.
- 07:22 Benjaminsen, L. & Christensen, I.: *Hjemløshed i Danmark 2007. National kortlægning*. 2007. 159 s. ISBN 978- 87-7487-867-4. Kr. 148,00.
- 07:23 Nielsen, V.L. & Ploug, N.: *Når politik bliver til virkelighed. Festskrift til professor Søren Winter*. 2007. 241 s. ISBN: 978- 87-7487-868-1. Kr. 229,00.
- 07:24 Egelund, T. & Vitus, K.: *Sammenbrud i anbringelser af unge. Risikofaktorer hos unge, forældre, anbringelsessteder og i sagsbehandlingen*. 2007. 67 s. ISBN: 978- 87-7487-869-8. Kr. 75,00.
- 07:25 Ploug, N.: *Socialt udsatte børn. Identifikation, viden og handlemuligheder i daginstitutioner*. 2007. 48 s. ISBN: 978- 87-7487-870-4. Kr. 50,00.

- 07:26 Olsen, H: *Konstruktion og kvalitetssikring af multisurveydata*. 2007. 181 s. ISBN: 978-87-7487-871-1. Netpublikation.
- 07:27 Rostgaard, T. & Thorgaard, C.: *God kvalitet i ældreplejen. Sådan vægter ældre, plejepersonale og visitatorer*. 2007. 130 s. ISBN: 978- 87-7487-872-8. Kr. 130
- 07:28 Jensen, T.G. & Liversage, A.: *Fædre, sønner, ægtemænd. Om maskulinitet og manderoller blandt etniske minoritetsmænd*. 2007. 80 s. ISBN: 978-87-7487-874-2. Netpublikation.

FÆDRE, SØNNER, ÆGTEMÆND

OM MASKULINITET OG MANDEROLLER BLANDT ETNISKE MINORITETSMÆND

Denne rapport handler om maskulinitetsopfattelser blandt mænd, der tilhører etniske minoriteter.

På baggrund af interview med 16 mænd med etnisk minoritetsbaggrund samt nyere litteratur på området giver rapporten et indblik i, hvordan etniske minoritetsmænd opfatter og udfylder rollen som far, søn og ægtemand. Studiet viser store variationer. Mændene kombinerer elementer fra både oprindelsesland og Danmark og skaber nye maskuliniteter.

Der er tale om en pilotundersøgelse, og rapporten er tænkt som en introduktion til nogle af de temaer og problemstillinger, der knytter sig til det at være mand og tilhøre en etnisk minoritet.

Rapporten er udarbejdet af Tina Gudrun Jensen og Anika Liversage, begge forskere ved SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.